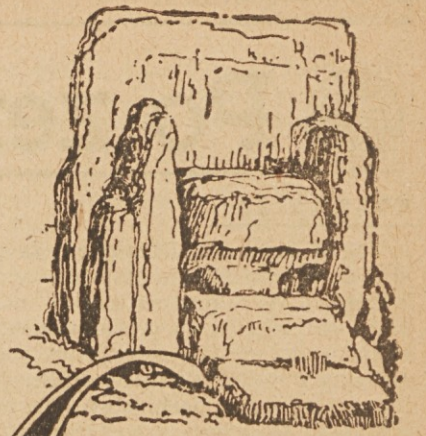

Koroška

Izdaja:
BRITANSKA OBVEŠČEVALNA SLUŽBA

Cena:
za naročnike mesečno 90 grošev
posamezna številka 25 grošev

kronika

Leto III.

Celovec, 21. marca 1947

Številka 12

Prva slovenska knjiga

... a nebo je zasijalo svetleje nad globeljo, zapihal je večerni veter in kakor v radostni slutnji je zašumelo drevje...

„Križ na gori“

Pretekli teden je po dolgih letih preganjanja in zatiranja slovenske knjige na Koroškem izšla prva slovenska leposlovna knjiga, ki jo je izdala Britanska obveščevalna služba v založbi svojega glasila »Koroška kronika«. »Križ na gori«, delo našega največjega klasika Ivana Cankarja, je za prvo knjigo gotovo primerna snov. Razveseljivo je tudi dejstvo, da je prva slovenska knjiga izšla ravno iz tiskarne, v kateri je bilo v času nacistične zasedbe Avstrije uničenih največ slovenskih knjig, ter je bilo tako dano nekako simbolično zadoščenje slovenski kulturi.

Prva knjiga je tu in upamo ter trdno pričakujemo, da bodo njej sledile tudi druge. Z izdajanjem slovenskih knjig bo uredništvo »Koroške kronike« najljepše izvrševalo svojo poslanstvo pri obnovi slovenske kulture na Koroškem, kar je po izjavi Mr. Sharpa naloga uredništva. Vkljub vsem zamudam in neljubim zaprekam, ki jih je bilo pred izidom knjige treba premagati, je knjiga končno le tu in ni ga pravega Slovenca, ki bi tega ne bil vesel. Prvi korak je storjen, z njim pa je dosežen tudi prvi uspeh. Brez dvoma je izdajanje slovenskih knjig na Koroškem neprecenljivega pomena za koroške Slovence, saj je narodna kultura eden izmed tistih stebrov, na katerih narodnost stoji in pada. Kako željno pričakuje ljudstvo slovenskega čtiva, pa nam najlepše dokazuje razprodaja knjige »Križ na gori«, od katere je bilo v treh dneh po izidu prodane nad tisoč izvodov. Nobenega dvoma ni, da bo v nekaj tednih razprodana celotna naklada, ki je zaradi pomanjkanja papirja precej nizka. Vseh knjig je namreč le štiri tisoč.

Vkljub vsem nasprotovanjem slovenski kulturi, ki je na Koroškem še precej živahna, so koroški Slovenci knjigo z veseljem sprejeli. Ni ga na svetu naroda, ki bi svoj jezik tako ljubil kot Slovenec. Res da se Slovenec hitro priučil tujemu jeziku, vendar mu je materina beseda vedno in ob vsakem času kot lepa pesem, ki ga spominja mladostnih dni in prešernega veselja domačih trat. Vkljub vsej svoji revščini je slovenski narod bogat, bogat v svojem srcu, bogat v ljubezni do svoje zemlje in svojega jezika. Od vseh Slovencev pa ima tega bogastva največ ravno koroški Slovenec, ki je v najtežjih letih narodnostnega preganjanja živel in se ohranjal svojemu narodu iz slovenske knjige in slovenske pesmi.

Danes doni po naši domovini zopet naša pesem. Narod se je z ljubeznijo oklepa in išče v njej utehe, kadar mu je hudo, kadar pa je vesel in razigran, da daje z njo duška svojemu razpoloženju. Vkljub pesmi in slovenski besedi pa še ni imel knjige. Danes ima tudi to. In ker je prišla knjiga tako pozno in pod tako težkimi okoliščinami, jo je toliko bolj vesel in jo tembolj ceni. Celovec, nekdanja metropola slovenske kulture stopa zopet na svoje staro, častno mesto. Misel velikih Slovencev, Slomška, Majerja, Janežiča in Einspielerja zopet vstaja. Slovincem je treba knjige in to dobre slovenske knjige, ki bo vzgajala in bodrila, pa tudi razveseljevala in tolažila. Pokazati mu je treba lepoto njegove zemlje, da jo bo ljubil in na njej res z ljubeznijo delal, vzbuditi pa mu je treba tudi narodno zavest, da se bo ohranil svojemu narodu in da bo rastel z njim v lepšo in boljše bodočnost. K vsemu temu naj na Koroškem pripomore slovenska knjiga. Sprejmite jo v svoj dom res z ljubeznijo, ki jo zasluži in ne pustite, da bi vam jo še kdajkoli kdo iztrgal

Truman za podporo Grčiji in Turčiji

Prezident Truman je imel v sredo, dne 13. marca pred ameriškim kongresom pomemben govor, v katerem je zahteval odobritev podpore Grčiji in Turčiji v znesku 400 milijonov dolarjev. Trumanove besede, ki so ostro izrazile ideološko nasprotje med demokracijo in totalitarnim režimom, so dosegle višek v stavku: Če ne bomo v tej usodni uri priskočili na pomoč Grčiji in Turčiji, bo izid imel velik pomen za Zahod in Vzhod.

Prezident Truman, ki je tudi zahteval, da se odpošlje ameriško osobje za nadzorovanje razdelitve pomožnih pošiljk, je dejal dalje: »V sedanjem razdobju svetovne zgodovine mora skoraj vsak narod voliti med dvema oblikama življenja. Izbira je šestokrat vse prej kot svobodna. Prva oblika življenja sloni na volji večine in se izraža v svobodnih ustanovah, reprezentativni vladi, svobodnih volitvah in jamči osebno svobodo, svobodo govora in vere ter preprečuje politična zatiranja. Druga oblika življenja sloni na tem, da je volja manjšine s silo vrinjena volji večine. Opira se na nasilje, zatiranje, nadzorstvo tiska in radia, nadzorovanje volitev in zatiranje osebnih svoboščin. Mislim, da je naloga Združenih držav, da podpirajo one narode, ki se upirajo podjarmljenju potom oboroženih manjšin ali inozemskega vpliva. Mislim, da moramo pripomoči svobodnim narodom, da si bodo lahko zgradili po lastni volji bodočnost. Mnenja sem, da mora naša pomoč v prvi vrsti z gospodarsko in denarno podporo prispevati k gospodarski stabilnosti in s tem tudi k političnemu miru.

Mi ne moremo dopustiti nobene spremembe prejšnjega stanja s kršitvijo Listine združenih narodov po nasilnih metodah ali s politično prekrojitvijo. V tem ko Združ. države pomagajo svobodnim in neodvisnim narodom ohraniti svojo svobodo, bodo tudi pomagale prodreti načelom Listine združenih narodov. Treba je le pogledati na zemljevid, pa že more vsakdo spoznati, da je neodvisnost Grčije velikanskega pomena za svetovni položaj. Ako pride Grčija pod kontrolo oborožene manjšine, bi bil učinek za sosednjo Turčijo neposreden in resen. Razen tega bi zavladala zmešnjava in nerod na vsem Srednjem Vzhodu. To pa še ni vse. Propad neodvisne države bi tudi učinkoval po vseh deželah, katerih narodi se z velikimi težavami borijo, da bi si ohranili svobodo in neodvisnost. Bila bi neizrečena tragedija, če bi te dežele, ki so se toliko časa borile proti težavam vseh vrst, izgubile sadove svoje tako drago pridobljene zmage. Zlom vseh svobodnih ustanov in izguba neodvisnosti, bi imela ne samo za nje, temveč za ves svet strašne posledice. Če ne bomo v tej usodni uri pomagali Grčiji in Turčiji, bo to imelo dale-

iz rok. Slovenska knjiga naj bo vaša hišna svetinja, okrog katere se boste radi vsi zbirali, predvsem pa mladina.

Mladina, tebi je knjiga v prvi vrsti namenjena. Uči se iz nje svojega jezika, ljubezni do domovine in spoznavaj v njej svoje velike prednike ter kulturo svojega malega naroda, ki ima v sebi toliko moči, da niti malo ne zaostaja za milijonskimi kulturnimi narodi. »Samo milijon nas je, milijon trpečih«, pa smo v kljub temu narod velikanov, saj je naš milijon ustvaril to, kar so drugod naredile desetine milijonov. Če je kdo upravičeno ponosen na svoj narod, smo to gotovo lahko Slovenci. Kdo je, ki bi lahko rekel, da je nam enak? Ni ga! In zato, ker ga ni, zahtevamo od vseh, da našo kulturo spoštujejo in priznajo. Samo

koščne posledice za Zahod in Vzhod. Pomagati moramo takoj in dejansko.

Zato naprošam kongres, da odobri podporo za Grčijo in Turčijo v znesku 400 milijonov dolarjev za čas do 30. junija 1948. Razen tega prosim kongres za pooblastilo, da lahko odpošljem v obe ti deželi ameriško civilno in vojaško osobje, ki bo na njuno lastno prošnjo vodilo uporabo te denarne in materialne podpore.

Pot, katero s tem pričenjamo, je tehtnega pomena. Ne bi je predlagal, če bi bila kakšna druga možnost. Združene države so prispevale 341 milijard dolarjev za dosego zmage v drugi svetovni vojni. Podpora, ki jo zahtevam za Grčijo in Turčijo, znaša

komaj več nego tisočinko te vsote. Saj to je vloga v mir in svobodo sveta.

Večini totalitarnih režimov pripravljata pot stiska in glad. Njihova setev uspeva na slabih tleh revščine in pomanjkanja. Razširijo se, ko umre v narodih upanje na boljše življenje. Naša naloga je, da ohranimo to upanje pri življenju. Svobodni narodi sveta se ozirajo na nas in pričakujejo od nas podpore in jamstva za svojo svobodo. Če od tega odstopimo, ogrožamo svetovni mir in končno tudi blagostanje našega lastnega naroda. Nagli razvoj dogodkov nam nalaga veliko odgovornost. Upam, da bo vzel kongres to odgovornost na svoje rame.

Zasedanja v Moskvi

V nadaljevanju druge seje zunanjih ministrov, o kateri smo deloma poročali v prejšnji številki našega lista, je predložil zunanji minister Sovjetske zveze Molotov v okviru diplomatskega besednega dvoboja nadaljnje pereče vprašanje: demilitarizacija Nemčije. Predložil je že izdelan načrt v štirih točkah, ki predvideva sledeče mere:

1. Predložijo naj natančno izdelan načrt za popolno odstranitev nemške vojne industrije do konca leta 1948. Načrt naj bo gotov do 1. julija 1947.

2. Popolno uničenje vsega nemškega vojnega materiala do konca leta 1949.

3. Do 1. julija letos naj razpustijo vse nemške vojaške edinice, katere točasno še vzdržujejo v zapadnem pasu Nemčije.

4. Takojšen razpust vseh taborišč v Nemčiji za tujce in takojšnjo repatriacijo vseh zavezniških državljanov iz njih.

Takoj nato je zunanji minister Bevin protestiral proti obdolitvam v točki 3. in zahteval podatke o nemških vojnih ujetnikih, katere še vedno zadržujejo v Sovjetski zvezi.

V nadaljnjem poteku zasedanja zunanji minister Molotov ni hotel pričeti z razpravo o ameriškem predlogu za skrajno znižanje zasedbenih sil v različnih deželah, predno ne razčistijo gotove razmere v anglo-ameriškem pasu v Nemčiji. 1. januarja 1947 je bilo v britanskem pasu 81.500 Nemcev podrejenih v vojaških pomožnih oddelkih, nadaljnjih 9000 uporabljajo za slične naloge v ameriškem pasu.

Na to obdolžitev je Bevin odločno izjavil, da je v celem britanskem pasu samo 8000 nemških ujetnikov, katere uporabljajo za čiščenje ozemlja od min.

Tudi glede točke 4 — repatriacija vseh beguncev — so se pojavile bistvene razlike. Tako Marshall kakor Bevin sta nedvomno pokazala, da ne bosta izvedla pri-

silne repatriacije, ker imata vtis, da zasleduje Rusija in druge zemlje mnogo teh repatriiranih beguncev za »železno zavezo« šamo zaradi tega, ker zastopajo protikomunistične težnje. Molotov je nato izjavil, da Sovjetska zveza ne želi nobene prisilne repatriacije, ali vztraja pri razpustu taborišč in na odstranitvi vseh-doslej obstoječih prednosti taboriščnikov.

TRETJE ZASEDANJE

Tretje zasedanje zunanjih ministrov je bilo popolnoma posvečeno debati med zunanjima ministroma Bevinom in Molotovom. Bevin je zahteval od sovjetskega zunanjega ministra točno število nemških vojnih ujetnikov, ki se nahajajo še v Sovjetski Zvezi in je dobil zagotovilo, da bo objavljeno. Istočasno pa so se zedinili, da bodo vse štiri velesile istočasno objavile število vojnih ujetnikov. Nadalje je Bevin zahteval podatke o sedanjem stanju industrije v sovjetskem zasedbenem področju. Bevinovo trditev, da poskušajo številne nemške vojske ujetnike nagovoriti, da vstopijo v Rdečo armado, je Molotov zavrnil kot »nesmisel«.

Glede vprašanja nemških vojnih ladij v sovjetskem področju je Molotov priznal, da so pri uničenju nastopile gotove zamude, da pa Sovjetska zveza ne namerava odstopiti od svojih obveznosti. Pri tem gre za nemške križarke, matične ladje in podmornice, ki so bile poškodovane pri ameriških bombnih napadih v vodah vzhodne nemške obale.

Ko je Bevin podrobno razložil stališče neobhodne potrebe odgovarjajočega količnika nemške mirnodobske proizvodnje, je povdaril, da morejo vojno industrijo v Porurju popolnoma odstraniti šele po gospodarski združitvi Nemčije. Dobesedno je izjavil: »Če bomo nemško življenjsko raven preveč znižali, če bo postala Nemčija gnojišče Srednje Evrope, potem bi videli seme nove vojne z isto gotovostjo, kakor če bi dovolili Nemčiji, da se v polni meri oboroži.« Pred vsakim nadaljnjim korakom bi morala zahtevati Velika Britanija točno in obširno pojasnilo, kako je z odstranitvijo strojev v Vzhodni Nemčiji in glede števila in veličine podjetij, katere je prevzela sovjetska uprava.

Bevinovo izjavo, da je nesporazumnost med štirimi velesilami onemogočilo uničenje nemške industrije, je zunanji minister Molotov zavrnil, češ, da to nesporazumljenje ni oviralo odstranitve 676 industrijskih naprav v sovjetskem zasedbenem področju.

Molotovi je pomisleke o nemških pomožnih edinicah v britanskem zasedbenem (Nadaljevanje na 2. strani.)

v tem primeru bomo tudi mi pripravljene priznavati in spoštovati dela drugih. Spoštovanje in priznanje našega dela je pač najmanj, kar smemo in moramo zahtevati od drugih, v prvi vrsti pa moramo sami dati vzgled spoštovanja in ljubezni kulturnim stvaritvam našega naroda. Tudi nam pravi Slomšek:

»Vrli Slovenci, ne pozabite, da ste sinovi matere Slave; naj vam bo drago materino blago, sveta vera in materina beseda!

Sveta vera bodi vam luč, materin jezik bodi vam ključ do zveličavne narodne omike!

Domovina je naša ljuba mati. Besede materina je izmed vseh dobrot največja dobrot.

Po zemeljski obli

BOLGARIJA

Velika Britanija, Združene države, Francija, Švica, Švedska in Italija so vložile pri bolgarski vladi protest zaradi incidentov, ki so se pripetili ob priliki zamenjave denarja v Bolgariji zastopnikom poslanstev naštetih držav. Bolgarska milica je obkolila poslopja teh poslanstev. Francoskega poslanika in prvega sekretarja poslanstva so tudi dejansko napadli.

Temu protestu se je priključil tudi Vatikan.

Kakor poroča agencija »France Press«, bodo s tem v zvezi pregnali francosko dopisnico Bocuf, medtem ko se francoski poslanik tudi odpravlja iz Bolgarije.

Razen tega je prišlo tudi v narodnem sobranju do burnih sporov zaradi zamenjave denarja.

Bolgarska vlada je dala britanski vladi odgovor na omenjeni protest, katerega označujejo v Londonu za zelo nezadovoljiv.

GRČIJA

Grški ministrski predsednik Maximos je poslal predsedniku Trumanu brzojavko, v kateri obljublja amnestijo za upornike, ki naj doprineše k notranji pomiritvi Grčije. Prav tako je poslal predsednik liberalne stranke Soupholis predsedniku Trumanu brzojavko v zahvalo za ponudeno ameriško pomoč.

Vodja grške komunistične stranke Zahariades je v nekem članku izjavil, da napovedi ameriškega predsednika ne pomenijo ničesar drugega kakor vmešavanje v notranje zadeve Grčije. S takimi merami bodo krvoprelitje v deželi še povečali.

Kakor se sedaj opaža v Atenah in Ankari, so se diplomatski odnosi med Grčijo in Turčijo po Trumanovem govoru znatno izboljšali. Po Trumanovem govoru so priredili v Atenah velike demonstracije za Ameriko, ter počastili grob ameriških vojakov, ki so padli pred 126 leti za svobodo Grčije.

Ameriško odposlanstvo v Grčiji je odpotvalo iz Grčije.

V nedeljo 16. marca je odpotovala balkanska komisija Združenih narodov iz partizanskega področja v Grčiji, kjer je 6 dni brezuspešno poskušala priti v zvezo z vodjem partizanov Markos Vifiadesom, ki ni smatral za vredno, da bi držal obljubo, ki jo je dal komisiji. Zastopniki Rusije, Poljske, Jugoslavije, Albanije in Bolgarske so še ostali v napenem, da se na vsak način sestanejo s partizanskim generalom.

Uradni grški tolmač pri komisiji je v nedeljo odstopil in se pridružil partizanom.

Državne novice

Uničenje Prusije kot države, katero so sklenili v Moskvi, je izzval po vsej Angliji zadovoljstvo. Je to temeljni kamen za novo Nemčijo. V diplomatskih krogih povdarjajo posebno dejstvo, da je predlog za ukinitvev pruske države, ki ga je v Moskvi predložil Bevin, pripraven, da razblini ruska sumničenja, češ, da Velika Britanija na skrivnem trpi in celo štiti vojaške sile Nemčije.

Kot osemnajsti obtoženec špijonažne organizacije, ki je imela namen izdati tajnost atomske bombe in ki so jo pred ietom dni odkrili v Kanadi, je sedaj pred sodiščem Raymond Boyer, prejšnji asistent Moguill-univerze. Obtožen je, da je dajal Sovjetski zvezi tajna obvestila.

Kakor poroča United Press, je sestavljena druga ostra nota Združenih držav Moskvi, v kateri Sovjetsko zvezo obtožujejo vmešavanja v notranje zadeve Madžarske.

Ameriški poslanik Mac Veigh, ki ga je prezident Truman odpoklical iz Grčije, bo predvidoma prihodnji terek odpotoval. Balkanska preiskovalna komisija Združenih narodov bo dne 23. marca zapustila Grčijo in se pri svojem povratku ustavila za deset dni v Genovi.

Državni podtajnik v zunanjem ministristvu Hector Mc Neil je izjavil v Spodnji zbornici, da Velika Britanija ni bila vprašana za nasvet glede Trumanove izjave o ameriški pomoči Grčiji in Turčiji in da mu ni znano, če je ta ponudba za pomoč v zvezi s političnimi obveznostmi.

V prihodnjih dneh bo prispela v grško pristanišče Pirej enota ameriške vojne mornarice obstoječa iz dvanajst ladij.

Kitajski minister za zunanje zadeve je po burni seji Kuomintanga odstopil, ker po njegovem mnenju Kitajska vodi preveč popustljivo politiko napram Sovjetski zvezi.

NEMCIJA

General Mc Narney je 15. marca izročil vrhovno poveljstvo nad ameriški zasedbenimi silami v Nemčiji v okviru velike slavnosti svojemu dosedanjemu namestniku general-poročniku Lucius D. Clay-u. V bodoče bo Mc Narney predsednik ameriške delegacije pri vojaškem odboru Združenih narodov.

Na neki tajni seji so sklenili vodje krščansko-demokratske zveze, najmočnejše stranke v Nemčiji, sestav odbora 32 politikov, v katerem bodo zastopane vse stranke. Ta odbor naj bo podlaga za bodočo osrednjo vlado v Nemčiji. Povabili so vse stranke, da stopijo takoj v zvezo s krščansko-demokratsko zvezo in tako omogočijo udeležbo vsega nemškega naroda.

SOVJETSKA ZVEZA

Sovjetska poročevalska družba »Tass« je označila Trumanov govor kot napad proti onim demokratičnim silam v Grčiji, ki se zavzemajo za obstanek demokracije v svoji deželi. V govoru, ki so ga 14. marca objavili, pa ne navajajo, da Truman grške politike ne odobrava popolnoma in da nudijo Združene države svojo podporo predvsem onim deželam, ki se upirajo pritisku od zunaj in da je to tudi predvsem v zvezi z ameriški investicijami v Grčiji.

»Izvestja« pišejo med drugim, da je grški narod, ki vodi tako težko borbo za svojo svobodo, resnično zaslužil drugačen postopek in da Truman ni upošteval niti načela Združenih narodov niti samostojnosti Grčije, ko je podal svoje izjave.

Glede napovedane podpore Turčiji pišejo »Izvestja«: »Združene države utemeljujejo napovedano podporo s trditvijo, da je ogroženo turško ozemlje, čeprav ga nihče

ne ograža. Toda takšne trditve niso ničesar novega.«

V petek 14. marca je Sovjetska zveza prvič odgovorila na vprašanje, koliko nemških ujetnikov je še v Sovjetski zvezi. V mejah Rusije je še 890.532 vojnih ujetnikov, medtem ko jih je bilo od konca vojne izpuščenih skupno 1.003.974. To izjavo je prinesla uradna sovjetska poročevalska družba »Tass« kot odgovor na zahteve, ki so jih stavili zunanji ministri pri zasedanju v Moskvi.

Podatki drugih treh velesil so sledeči: Francija 631.483; Velika Britanija 435.295; Združene države 15.103 izven Nemčije in 15.873 v ameriškem zasedbenem področju Nemčije.

VELIKA BRITANIJA

Začetkom preteklega tedna so v Londonu končali trodnevno razpravo glede gospodarskega načrta delavske stranke za leto 1947. Načrt so sprejeli z večino 167 glasov. Konzervativna stranka je predložila nezaupnico, ki je bila odklonjena s 176 glasovi.

Churchill je v svojem govoru obdolžil vlado, da je angleški narod v tem usodnem času razdelila na dva tabora. Narod je lačen in ima manj hrane kakor pa na Holapskem, v Belgiji in na Danskem.

Pri seji Spodnjega doma 17. marca so obravnavali tudi Trumanov govor, pri čemer so levo usmerjeni poslanci obdolžili Združene države, da se hočejo vsiliti v Jugovzhodno Evropo. Kljub temu, da je poslovodni zunanji minister Hector Mc Neil izjavil, da Veliko Britanijo zaradi Trumanovega govora niso preje vprašali za mnenje, so nadaljevali z napadi. Nekli govornik delavske stranke pa je med drugim izjavil, da večina britanskih narodov ta ameriški korak pozdravlja, ker brani svobodo in demokracijo. Tudi konzervativci so se postavili proti napadam levičarskih poslancev, ki so se ponovno zavzeli za politiko prijateljstva s Sovjetsko zvezo in socialističnimi državami Evrope.

Zasedanja v Moskvi

(Nadaljevanje s 1. strani.)

pasu je označil Bevin kot nepotrebne. Te edinice ne ogrožajo nikogar in v nobenem slučaju ne kršijo obvez Velike Britanije napram svojim zaveznikom. Predvsem pa te edinice niso vojaškega značaja.

ČETIRTO ZASEDANJE

Na zasedanju zunanjih ministrov v četrtek 13. marca so obravnavali v prvi vrsti vprašanje denacifikacije v Nemčiji. Potem, ko je Bevin otvoril kot predsednik zasedanje, je podal ameriški zunanji minister Marshall pregled o denacifikaciji in demokratizaciji v ameriškem zasedbenem pasu od začetka zasedbe. Pri tem je navedel obsežne statistične podatke.

Zunanji minister Molotov je ponovil svoje že enkrat podane predloge za pospešitev demilitarizacije Nemčije, pri čemer je likvidacija nemških vojnih industrijskih podjetij glavna naloga. Ugotovil je, da razvijajo številni industrijski magnati, bankirji in »junkerkje« v zapadnih pasovih politično dejavnost in se trudijo, da rešijo kolikor mogoče veliko gospodarsko podlago za Nemčijo, ker sanjajo o novi vstajajoči napadalni Nemčiji. Nasprotno pa so v sovjetskem področju odstranili 390.478 nacistov iz važnih položajev. Predlagal je, da naj Zavezniški nadzorstveni svet ukrene potrebne mere, da odstranijo blivše aktivne nacistične iz javnih in poljavnih uradov, nadalje, da predajajo nacističnim sodiščam in prenehajo s splošnim zasledovanjem manjših nacistov.

Nadalje je Molotov zahteval, naj dovolijo strokovnim zvezam in političnim organizacijam ustroj na ljudski podlagi preko zasedbenih meja. K temu pride še druga zahteva po zemljiški reformi v zapadnih področjih, slična oni, katero so izvedli v sovjetskem področju.

V nadaljnjem poteku razprave, ki je sledila izvajanjem Molotova, je ameriški zunanji minister Marshall dejal, da Nadzorstveni svet iz vzhodnega področja ni dobil nobenih popolnih informacij glede izvedbe smernic, katere so izdale štiri velesile in da manjka tudi poročilo glede denacifikacije tega dela Nemčije. Nato je predlagal, da vzamejo na znanje poročilo Zavezniškega nadzorstvenega sveta glede denacifikacije Nemčije in naj dosežejo enotnost denacifikacije v celi Nemčiji. Odgovarjajoči sklep bo popolnoma Nadzorstveni svet, da se izvede denacifikacija v vsej Nemčiji.

Zunanji minister Bevin je nato obravnaval nadvlado ene same politične stranke v sovjetskem zasedbenem področju in izrazil bojazen, da bi to moglo voditi do totalitarne sistema, katerega posledice bi radi borbenega naziranja Nemcev lahko postale nevarne. Nato je Bevin odgovoril na Molotovjeve očitke radi nezadostne denacifikacije v zapadnih zasedbenih področjih in je navedel pet bivših vodilnih članov nacistične stranke, ki se nahajajo v sovjetskem za-

sedbenem področju na vodečih mestih. Med njimi je neki Augustin, ki je bistveno sodeloval pri izgradnji in izpolnitvi »Tigra« in ki sedaj dela v tehničnem oddelku sovjetskega urada za avtomobilsko industrijo v Berlinu. Nadalje je imenoval dr. Friedrich Haase-ja, bivšega SA-Sturmführerja, ki je nameščen pri sovjetski industriji za pogonska sredstva v Lipskem, nadalje Josef Fischerja, vodilnega člana stranke, ki je preteklo leto kot strokovnjak za transformatorje podpisal petletno pogodbo in šel v Moskvo. Bevin je izjavil, da je ta imena navedel samo tako ob robu in da bi lahko navedel še nadaljnjih 30 ali 40.

Francoski zunanji minister George Bidault je ugotovil, da se trenutno ne more trdit, da je hitlerjevski duh v Nemčiji izginil. Opomnil je na ozko zvezo med gospodarskimi vprašanji in demokratizacijo in dejal, da je treba odstraniti kartele in izvesti zemljiško reformo. To se je v sovjetskem zasedbenem področju že zgodilo. Vendar ta seja ni privedla do nobene odločitve glede bilo katere točke načrta za demokratizacijo Nemčije.

PETO ZASEDANJE

Vrhunec petega zasedanja zunanjih ministrov 14. marca je bila izjava zunanjega ministra Marshalla glede načel za demokratizacijo Nemčije. Pri tem je ameriški zunanji minister ugotovil, da besedo demokracija v različnih deželah tudi različno tolmačijo, toda da se bo ameriška vlada držala prvotnega pomena te besede, po katerem razpolagajo vsi ljudje na zemlji s temeljnimi pravicami, katere na noben način ne smemo omejit. Te temeljne pravice, katere morajo ostati ohranjene tudi nemškemu narodu, je ameriški minister postavil v sledečih petih točkah:

1. Zagotovilo zasebnih pravic nemškega naroda v vseh delih Nemčije.
2. Pravica političnih strank, da nemoteno delujejo in sodelujejo pri demokratizaciji Nemčije.
3. Zagotovilo pravic svobodnim strokovnim združenjem.
4. Zagotovilo neomejene svobode tiska in poročevanja v vseh delih Nemčije. To zahtevo smatra ameriška vlada za najvažnejše načelo sodobne demokracije.
5. Pravico do popolne svobode gibanja v vseh delih Nemčije.

V dopolnilo izvajanje je Marshall izjavil: »V demokratični državi ne sme vlada vplivati na obveščevanje in informacije za narod. Takšen vpliv na politično mnenje naroda je bilo, kakor znano, glavno orožje nacistične vlade in podvzeti moramo vse, da onemogočimo ponovno vstajenje takšne fašistične vlade.«

V nadaljnjem poteku je bilo posvečeno peto zasedanje čitanju formalnih izjav glede stanja demilitarizacije Nemčije.

Kmetijstvo - edina produktivna panoga?

Kmečki stan in njegovo delo pri obdelovanju zemlje je brez dvoma temelj vsega človeškega gospodarskega udejstvovanja. Kmet s svojimi pridelki preživlja ne le samega sebe in svojo družino, temveč vse druge stanovne — tudi »kralje in cesarje«, kakor to stvar poznamo iz slovenskega ljudskega pregovora.

Zanimivo in hkrati poučno je, kdo in kako so v minulih časih o tem vprašanju razpravljali in kdo je bil tisti mož, ki je popreje zaničevano in zapostavljeno kmečko delo tako visoko povzdignil, da ima od tistih dob do danes veljavo in ceno osnovne ali temeljne podrukijske veje v celotnem gospodarjenju.

Ta mož je bil Francoz Franc Quesnay. Ali mislite, da je bil po poklicu kmet? Kaj še! Bil je zdravnik, in sicer osebni zdravnik znane prijateljice francoskega kralja Ludovika XV., madame Pompadour; pozneje je postal celo osebni zdravnik kralja samega. Bil je že star 64 let, ko je napisal in izdal znamenito knjigo »Pregled narodnega gospodarstva«. To je bilo l. 1758, torej sredi 18. stoletja, nekako ravno v oni dobi, ko se je krompir »boril« za svoje mesto v evropskem kmetijskem gospodarstvu.

Quesnay je imel kot dvorni zdravnik dovolj časa in priložnosti, da je preučeval gospodarske probleme in zbiral podatke za svoje lepo, obsežno in za tiste čase zelo znamenito delo. Pomisliti moramo, da je bila njegova knjiga »Pregled narodnega gospodarstva« prvo delo v zgodovini, kjer so bili v enotno sliko povezani vsi čini telji narodnega gospodarstva. In narodno gospodarstvo je vendar silno obsežna stvarina! Saj vsebuje vso gospodarsko dejavnost posameznega naroda in po njem vsega tedaj znanega sveta. Obsega torej delo vseh pridobitnih slojev, vseh stanov in poklicev. Že samo zbrati in smiselno urediti vso to ogromno stvarino — ni kar si bodi! Tem manj, ker je oral na tem polju ledino. Poznejši gospodarski pisatelji, kakor n. pr. Anglež Smith, ki je splošno znan, so imeli v Quesnayevem delu že nekaj opore in vodila, on sam pa je moral postavljati temelje celotni stavbi. Zajeti je moral človeško družbo v celoti in iz nje izgraditi svoje znamenito delo. Tako je postal Quesnay prvi narodni gospodarstvenik v zgodovini.

Poglejmo, kaj je učil!

Osnova človeškega življenja in delovanja je naravni red, zgrajen na naravnih zakonih, ki jih je vsadil v človeško naravo in jih dopolnil še s naravnimi postavami sam Stvarnik. Zakoni, ki jih je postavil človek, so spremenljivi in nepopolni; čim bolj se približajo naravnim zakonom, tem boljši so. Naravni, v človeka vseprijetni zakoni zahtevajo od človeka delo (da z njim zadovoljuje svoje potrebe), d. u. z. b. o. (da se poidec more razvijati in izpopolnjevati) in pravni red (ki ga štiti).

Temelj urejene človeške družbe, ki je možna v urejeni državi, tvori kmetijstvo in sploh vse, kar človeštvo potrebuje. Zato pa naj bo država zgrajena na kmetijstvu in naj ima kmečki značaj.

Če je temu tako, je seveda povsem smiselno, da je edini gospodarski stan, ki to ime v resnici zasluži — kmečki stan, ker on edini proizvađa dobrine. V ta stan spadajo poljedelci, vrtnarji, sadjarji, živinorejci itd., torej vsi tisti, ki tako ali tako, neposredno ali posredno obdelujejo zemljo in iz nje pridobivajo razne dobrine. Oni zemlji nekaj dajo, vanjo nekaj vložijo: semena, gnojila, svoje delo in orodje, vendar je pridelek ali prireja večja. Torej je dohodek večji, kakor vloženi izdatek. Nastane čisti dobiček, ki je stvarno možen samo v kmetijstvu.

Vendar — in tale »vendar« je značilen za dobo, v kateri je Quesnay pisal svojo knjigo — vendar dejanski obdelovalec zemlje, torej kmet, ni lastnik zemljišča. Zavedati se moramo, da je imel v 18. stoletju zemljo v lasti še vedno »zemljiški gospod«, torej deželni plemič ali cerkveni knez. Zaradi tega pa čisti dobiček pripade kmetu le v toliki izmeri, v kolikor je treba nadomeščati pri obdelovanju potrošene premoženje (semena, orodje itd.) in v kolikor je kmetu dobiček potreben za njegovo in njegove družine življenje. Vse ostalo odda svojemu zemljiškemu gospodu v obliki rente. Potemtakem je važen tudi stan zemljiške gospode; kajti njena je zemlja, iz katere izvira vse bogastvo. Vendar pa ta stan s a m ne proizvađa.

Vsi drugi stanovni in sloji so pa čisto neproduktivni: nekaki zajedalci ali paraziti na stanju zemljiške gospode in na stanju kmeta. Trgovci, podjetniki, obrtniki in izobraženci živijo torej na račun teh dveh stanov. Zato jih pa Quesnay malo ceni in za obrtnike trdi, da sploh niso noben stan, marveč »nižje ljudstvo«.

(Dalje prihodnjč.)

Ivan Cankar:

NJEGOVA MATI

Ledeno jutro je ležalo na Prelesju. Drevje je bilo omotano s svetlim belim ivjem, mrzla jesenska megla je visela v zraku, da so se dvigala poslopja ob cesti nejasno in v razblinjenih obrisih. Zapihal ni najmanjši veter, — povsod je dihala hladna, skoro nenaravna tišina. Zdaj pa zdaj so zaškripala kaka vrata in tesno zavita, sključena postava je hitela čez cesto.

Matičevka je stopila na prag s težko, nerodno košaro v roki. Zamežikala je z očmi ter si popravila ruto za vratom.

»E, kdo bi si mislil, da je tako mraz; prišlo je kar čez noč...«

»Mati, ali pridete še pred temo, da nas ne bo strah?«

Za krilo se je držala hčerka, bosa, s kuštravimi lasmi in zaspanim obrazom.

»To je gotovo... Glej, da boste mirni in da se ne boste prepirali... Pristavi lonec že ob desetih in da ne pozabiš osoliti... Hu, kakšen mraz; ne hodi na cesto!«

Po vasi je bilo še vse mirno. Ali iz dimnikov se je kadilo; ženske so pripravljale delavcem zajuterk. Včasih je zaklical na hlevu petelin s hripavim, zategnjenim glasom, stresel z glavo ter se vrnil v toplo zatišje.

»Matičevka, kam pa vi tako zgodaj, — in natovorjeni?«

»V Ljubljano, Guljanka, v Ljubljano... Pogledat, kaj dela fant; — dobro je, da mi je prišlo na misel... nesem mu lansko suknjo, da ne zmrzne, siromak... Kako se je naredilo, za Boga, kakor bi z nožem rezal v obraz...«

»Da, vi ste srečna mati, vi Matičevka... kdor ima tako veselje s svojimi otroki, lahko mu je vsako delo... Kaj pojde vozniček tako zgodaj?«

»E, jaz ga ne bom čakala; škoda je tistih trideset krajcarjev. Če si jih že moram odtrgati od ust, dam jih rajše svojemu fantu... revež trpi toliko in nobenega veselja nima...«

»Težko bo, težko; pot ni tako kratka, kakor bi si kdo mislil... za mlade noge bi morda še bila, a vi, — kaj si jo upate zmagati?«

»Človek prestane veliko, pa naj prestane še to. Z Bogom, Guljanka!«

Zadnje nizke kočje so izginele polagoma v megli in pred njo se je ragnilo široko polje, iz katerega se je dvigalo samo tu pa tam samotno drevo. Od brzozavnih žic je viselo ivje, ki je včasih zatrepotalo in padalo na tla, kadar je priletel prestrašen vrabec, začivkal z zaspanim glasom ter odhitel za tovariši.

Matičevka je začutila, da so ji roke odrevenele in zatele od mraza; prsti se niso dali stegniti in suha koža se je nabirala v trde plave gube. Zdelo se ji je, da ji je leglo na obraz nekaj težkega, ledenega, oči pa ji je zastiralo mrzlo ivje.

»Kako ga mora zebsti, siromaka... samo, da bi se ne jezil, ker sem predolgo odlašala...«

Vzdihnila je; na misel ji je prišlo, kako je prosila krojača, naj počaka na plačilo... »Ej, mati Matičevka, jaz moram živeti; suknja ostane pri meni... jaz moram imeti svoj denar...« In Matičevka je šla in prodala svojo nedeljsko obleko; resnica je sicer, da ji je ostala potem še ena edina, precej obnošena in devetkrat popravljen — a kako bi se dalo drugače pomagati?

Megle so se pričele vzdigovati. A obenem je zapihal od severa rezek veter, da je zaječalo in zadrhtelo v zraku. Iz za vzhodnih hribov je zasijala mrtva, hladna svetloba.

»Ali ne boste vstopili za trenotek, Matičevka? Vsa zavita ste v ivje... da ne zmrznete na potu...«

Zračunala je hitro. Čašico brinjevca, to je pet novcev; za dva novca kruha... Treba bi bilo menjati krono... boljše je, da dobi fant celo. Ona že pride nekako do mesta — če je mogla do tukaj, more tudi naprej. A on je siromak; drugi imajo vsega dovolj — in njega zebe; naj dobi celo krono... Kako bi mu smela utrgati, — to bi bil rop. A mraz je, za Boga, mraz — dalo bi se sladko počivati v gorki sobi... Ne, — naj dobi celo krono... »Ej — ni mogoče; meni se mudi, da vidim svojega fanta; nesem mu zimsko suknjo. Kakšno jutro je to, glejte! — in siromaka zebe...«

Ni jih lepših, jasnejših sanj, ki delujejo na človeka z nekim čudovitim poetičnim, a obenem globokim tragičnim dojemom, kakor so sanje materine... Ona se vživljuje v njih samih je ves njen svet, nedotaknjen od krute resnice... in ona zaupa vanje in do zadnjega diha ji ne pride niti najmanjši dvom, da bi jo morda varale, da bi se ne uresničile. Iz nekega neznanega, nerazumljivega sramu jih taji pred ljudmi; a kadar bi se izgubile v resnici, končano bi bilo njeno življenje in postalo bi brezpomembno in brez vsakega smotra.

»Naj dobi celo krono...« Treba je pripomniti, da je nosila Matičevka s seboj vse svoje premoženje in kos kruha za kosilo.

Noge so se premikale težko in leseno; oči so gledale utrujeno izza trepalnic, pokritih z ivjem. Srečavali so jo vozovi in ona je postajala za kratek hip in se ozirala za njimi.

»Da bi se moglo sestiti; odpočiti za trenutek...«

Ali tu je mesto. Že od daleč se je čul šum in hrup dopoldanskega življenja. Ljudje so hiteli po ulicah z rdečimi zmrlimi obrazi in zavihanimi ovratniki.

Matičevka je hodila po mestu.

Materinska sreča

Ko so Tvoje ure samotne in otožne, vendar nisi sama. Pod srcem nosiš mlado bitje — živ izraz čiste ljubezni. Že živi Tvoje dete, njegovo malo srčece utriplje s Tvojim. In z vsakim utripom se bliža Tvoja najtežja, a tudi najlepša ura. Vdano boš nosila breme materinstva. Ko bo Tvoj otrok prvič zajokal, boš na mah pozabila vse bolečine.

Želiš si, da bi bil Tvoj otrok radostne narave. Zato obračaš svoj pogled vsemu lepemu v stvarstvu. Poslušas pesem potočka, ki šumlja mimo Tvojega doma, veseliš se cvetočega drevja. Hočeš, da bi bil živahen in se igraš z ovčicami, ki skakljajo po livadi. Da bi lepo pel, želiš. Zato prisluškuješ ptičjemu petju in šumljanju vetra. Zvezdice prosiš, da bi vedno razsvetljevale njegovo življenjsko pot. Ko se oziraš proti modremu nebu, želiš, da bi Tvoj ljubljencek imel tako modre oči. Trgaš cvetje; hotela bi mu spietati venčke, da bi takoj, ko se bo zbudil, segel po njih in se smejal. Tako Te osrečuje otrok, še predno se je rodil. Zato, čeprav so Tvoje ure samotne, niso izgubljene, saj se ti izza trpljenja, ki ga boš morala še prestati, smehlja zarja narodove bodočnosti.

In ko boš pela svojemu otroku ob zibelki, tedaj bo nebo blizu zemlji. Ko ga boš hranila na svojih prsih, bo žito valovalo na polju in rodilo zrno. Vrtnica se bo spenjala do okna, ko boš ljubkovala svoje dete. Tedaj bo Tvoje srce prepolno materinske sreče.

MAMINA SOLZA

Majhni sta bili sestrici Micika in Anica. Micika je hodila že v prvi razred, Anica pa je še uživala veselo prostost. Le tu in tam sta si zaželeli šole in tedaj je iz Micike učenke postala Micika-učiteljica. Steli sta do pet, deklamirali kako pesmico — in pouka je bilo konec.

Micika je bila svoji mlajši sestrici tudi sicer prava učiteljica. Ko sta včasih poseдали sami doma, sta brihtni glavici preresetavali to in ono ter skušali tej in oni skrivnosti prodreti do dna. Zgodilo se je včasih, da vsa Micikina učenost ni mogla zadovoljiti male Anice. Tako ji n. pr. Micika ni znala razložiti, zakaj oblaki, tisti beli, ki so kakor »zmečkan krompir«, ne padejo na zemljo. Ali, zakaj ima bukev liste in ne igel kakor smreka. Zastonj ji je Micika dopovedovala, da bi bukev potem ne bila bukev, ampak bor. Navadno sta tako neresljiva vprašanja končavali z besedami: »Že mora tako biti!«

Ena skrivnost pa je bila, katere nista mogli razumeti in pri kateri se tudi s tem sklepom »že mora tako biti!« nista mogli zadovoljiti, ker se jima je vedno vzbujalo še nadaljnje vprašanje: zakaj? Ta skrivnost je bila njuna mama. — Neštetokrat sta govorili o njej. Veliko lepega in dobrega sta imeli v njej povedati. A kar jima je bilo skrivnost, je bilo to, da sta jo videli skoraj zmeraj le resno in otožno. Dočim sta videli druge matere smejeti se in veliko govoriti, je bila njuna mamica molčeca, brez smeha. Zakaj ona ni vesela? In zakaj ne poje, kadar pere?

Nekega dne — mama je odšla v mesto — sta se deklici dolgočasili. Nobena igra ju ni mogla razvedriti. Tedaj je Anica zopet začela pogovor o mami.

»Micika, kaj misliš, ali nama bo mama kaj prinesla iz mesta?«

»Ne vem. Menda ne, je odgovarjala Micika, ki je bila pač že vajena, da jima mama ni prinašala bogvečesa, kadar je prihajala iz mesta.

»Doričina mama pa zmeraj kaj prinese: igrače, bonbončke, ali pa vsaj kruhke«, je skušala dokazovati Anica, da bi bilo vendar lepo, če bi tudi njuna mama kaj prinesla.

Micika pa je opravičevala mamo: »Veš, to stane denar, naša mama ga pa nima.«

»A — samo tisti dobijo kaj takega, ki imajo denar?«, se je čudila Anica, ki ni mogla razumeti, da dela denar tako razliko med njo in Dorico. Obe sta bili mali deklici, obe imata dobri mamici, toda Doričina mama ima denar, njena pa ne.

Molčali sta nekaj časa, kakor da je obenem težko, ker ne moreta pričakovati, da jima bo mamica kaj lepega prinesla. Anica je prva zopet pretrgala molk:

»Micika, veš kaj sem oni dan videla?«

»Kaj?«

»Še pol ure je do enajstih, — počakam ga pred šolo.« Slonela je ob ograji Vodnikovega spomenika in gledala na tesno zaprta neštevilna okna. »Kaj počne zdaj... za katerim oknom je njegov razred? Ali si misli, da čakam nanj? Kako se bo razveselil...« Nekaj gorkega, mehkega se ji je razlilo po srcu... »Moj otrok... Moj lju-bi otrok...«

Iz velikih vhodnih vrat so se vsuli študentje. Matičevka se je zganila... »Kako sem te čakala, Tine!«

»Čemu pa prihajate sem pred šolo... taki? Da se ozirajo za menoj... Pojdite no hitro...«

Stopal je urno proti domu s povešenimi očmi, ona pa je šla za njim. V prsih jo je stisnilo, a kaj se je zgodilo, tega si ni vedela razložiti.

svete resnosti, s katero je Anica pripovedovala svoje sanje. V znamenju, da z zanimanjem sledi njenemu pripovedovanju, jo je vprašala.

»In potem?«

»In potem sem prestrašena hitela iskat mamo, da ji povem, kaj sem naredila in da jo prosim odpustanja. Zdelo se mi je, da sem naredila nekaj hudega. Ko sem jo našla na vrtu, sem jo poklicala: Mama! Ozrla se je in vprašala: »Kaj želiš, Anica?« Tedaj pa sem se zbudila in sem videla, da sem res v spanju poklicala mamo, ki se mi je tudi odzvala.«

»No, in si ji potem povedala, kaj si v sanjah naredila?«

»Nisem. Vesela sem bila, da je bilo samo v sanjah. Sedaj se pa tako bojim mamine solze.«

»Zakaj bi se bala? Veš, vsaka mamina solza je biser. Ni iz vode, tudi ne iz svetlega kamna. V vsakem kruhu, ki ga mama mama da, je nekaj sladkega in nekaj grenkega.«

»V vsakem kosu kruha je mamina solza? — Potem ga pa sedaj ne bom več upala jesti.«

»Zakaj ne?«

»Ker bi morala mama preveč jokati. To pa bi bilo še meni hudo.«

»Že mora tako biti! Tudi mami je hudo, toda ljubi Bog ji bo to enkrat vse poplačal. Vsaokrat, kadar se mama joka, pridejo angelci iz nebes in poberejo solze v lep zlat kelih in jih ponese v nebesa. Tamkaj pa delajo angelci iz njih krone. Veš, ko bomo prišli v nebesa, bomo vsi imeli krone, najlepše pa bodo imele mamice, ker se bodo v njih svetili biseri, njihove solze.«

Bog dal in vzel

Mojca je za božič pričakovala otroka. Ivan je na račun zaželenega sina popil s prijatelji že nekaj kozarcev jabolčnika.

»Saj bi pili vino, če bi ga mogli dobiti. Komaj sem ga iztaknil liter za Mojco. Skrbi me, ker je slabotna, sin bo sicer orjak ko jaz.«

Prijatelji so se pošalili z Ivanom, ki je bil te dni mnogo resnejši ko navadno. Skrbi za ženo in otroka so mu zgubančile čelo, da je zgedel postaran.

»Dečva bo« se je pošalil znanec z Ivanom. »Kmalu ti poplačam lanske šale. Saj veš, kako si me dražil s škornji, ko mi je ženka povila punčko. Glej, če si se usekal. S fantom ne bo nič. Saj vendar nisi še nosil škornjev?«

Mojca je čez nekaj dni povila deklico, drobčkano in srčkano, kot je ona sama. Ivan je bil srečen in je voljno prenašal šale na račun pričakovanega sina.

Na Štefanovo je hitel k maši jutranjici, samo da bi ujel avtomobil za bolnišnico in videl hčerkico.

Na poti je srečal grobarja. »Da bi ga šment! Raje bi srečal dimnikarja!« je rekel sam sebi.

»Šment babjeverni, pa zakaj me je ravno danes ogovoril?«

Grobar, sključen in sivih las, globokih oči in močnih obrvi, mu je tožil nad hribom in snegom.

»Veš, vaš hrib je ves zlodjev! Saj ga človek komaj pregazi v tem snegu.«

In že je začel grobar Ivanu pripovedovati:

»Meseca februarja je bilo, prav v tako hudi zimi, ko sem zvečer zapazil na hribu pri tvojem sosedu ogenj. Ze leto dni je bolehal in bil sem prepričan, da so zažgali slamnjačo, na kateri je ležal in umrl Jernej. Na vse zgodaj sem hitel k gospodu. Gospod so dejali: »Ali res misliš, da je umrl Jernej?«

Vsa sosesa je menila, da bo Jernej kmalu izdihnil. Slab je bil, bolehen.

»Ali bodo mogli z mrličem v tem snegu s hriba v dolino?«, je povprašal gospod župnik.

»Saj drvarji vlačijo hlode in je pot zglajena«, sem mu pojasnil.

Gospod župnik so naročili: »Pripravi vse, kje bo Jernejev grob, veš! Jutri popoldne bo pogreb.«

Grobar je nekaj trenutkov utihnil, potem nadaljeval:

»Veš, zemlja še ni bila nikoli tako trda. Pod lopato se je kar drobila v prah. Veš, grobar vse drugače občuti pomen sveto-pisemskih besed: »Prah si in v prah se povrne.«

Naslednji dan smo čakali — mrliča. Vse sem sporočil v hrib. Mraz je pritiskal, da je škripalo pod nogami. Gospod, cerkvenik in jaz smo čakali. Čakali pol ure, uro in še pol. Potem so gospod dejali:

»Pojd in stopi naproti. Morda je pogrebem na potu zdrsnila krsta.«

Hitel sem, prišel že mimo križa pod vasjo. Ves zasopel sem že bil, a pogrebevc ni bilo.

»Veš, vaš hrib si bom že zapomnil. Kaj sem doživel?«

Grobar je premeril Ivana in njegova sključena postava se je zravnala.

Miciki je šlo na smeh ob tej čudni sestrični bojzani, vendar si ni upala motiti

Pisana poljana

»Vzorna jetnišnica«

Napisal Charles d' Ydewalle — Prevedel Franc F.

O UBOGEM PLESKARJU IN
URADNI POMOTI

Jetnišnica je bila res čedna in urejena. Svetla je bila in zgrajena za sedemsto jetnikov. V decembru 1941 pa nas je bilo v njej osem tisoč. (Pisatelj je aretirala španska policija, ko je prekoračil pirenejsko mejo in skušal čez Portugalsko priti v Anglijo ter se pridružiti zaveznikom.)

Pravzaprav je vsled tega res zaslužila ime Carcel Modelo — vzorna jetnišnica. Zgrajena je bila v obliki zvezde in v galerijah, ki so segale do steklenih pisarn, ki so jih imenovali Center in v katerih je vladal Don José, strog uradnik, suh kot Goya (slavni španski slikar), sivih las in sršedih obrvi. Povsod so visele nabožne slike in ob večerih je izvrsten orkester igral najlepše romantične melodije. Peta galerija je bila namenjena samo tujcem in pa na smrt obsojenim. Prvi so opazovali druge. Po mojem begu iz Francije sem skušal priti v Gibraltar, pa me je španska policija aretirala. Tu sem prebil štiri mesece, dokler me niso poslali v taborišče Miranda, kjer je bilo glavno »zbirališče« vseh ljudi najrazličnejših narodnosti, ki so skušali priti do zavezniških armad. Moji najbližji sosedje so v majhnih skupinah vsak teden odhajali na morišče. Jetniški kurati so se gnetli okrog njih obenem z neko pobožno zaščitno sestro. Ta je bila zelo dobra ženska in ogromne postave. Zaradi njene postave in belega oblačila so jo obsojenci imenovali »debela belka«. Med nami je bilo zelo mnogo duhovnikov. Jetnišnica je bila namreč na dobrem glasu. Poleg mene je bilo še zelo mnogo tujcev v njej zaprtih. Ti vražji Španci se niso prav nič obotavljali pokazati na dlani vse, kar je bilo najbolj uporniškega. Vedeli smo, koliko političnih jetnikov je bilo obsojenih na smrt.

Četudi je kdaj morda kako prijetno presenečenje doletelo te jetnike, je bilo slabih vendarle več. V vzorni jetnišnici smo vsi poznali nekega čednega mladeniča prijetelega obnašanja. V privatnem življenju je bil pleskar. Kot mnogo drugih, je tudi on bil obdolžen »soudeljebe pri uporniškem gibanju« in grozila mu je smrtna kazen. Najbrž je bilo to še najmanj, kar je zanj zahtevalo ministrstvo za javno varnost, toda njegov odvetnik ga je sčasoma znal potolažiti. Obsodba je bila omiljena na trideset let ječe. Ker je bil tako srečno ušel, so ga prestavili v prvo galerijo. Bil je zelo prijetnega in ljubeznivega obnašanja in tako si je pridobil naklonjenost svojih stražarjev, ki so mu zaupali razna velika dela v poslopju in celo izven njega. Bil je srečen. Star je bil trideset let, imel temne oči kostanjeve barve in zelo miren in zadržan. Če izvzamemo kratko ostrizene lase, bi nikdo v njem ne mogel spoznati jetnika. In vendar je bil jetnik najtežje vrste — trideset let rōbije! Celo kazniška uprava je pokazala precej uvidevnosti do njega. Vsak dan je odhajal v mesto, pleskal zidove drugih kaznilnic, barval in čistil, zvečer pa se je vračal v vzorno jetnišnico, ne da bi bil skušal pobegniti, kajti njegova žena in otroci so živeli v mestu in zanj jamčili. Videval jih je in edina kazen je bila, da ni mogel z njimi stanovati pod isto streho. Vendar je bil zadovoljen, da jih je mogel dnevno obiskovati in se je zato lažjega srca vračal v Carcel Modelo in pričakoval naslednjega dne, ki mu bo spet prinesel isti žarek svetlobe, prostosti, ljubezni in dela. Samo nedelje niso bile njegove. Takrat so izostali njegovi obiski in slovesi, izostal je kočček življenja na deželi, sprehodi, popoldnevi na soncu ali na kavarniških terasah, na tistih prašnih in zaspanih terasah, kjer vsak Španec prese-di neštete ure pred že zdavnaj praznimi in brezštevili praznimi steklenicami z lesenimi zamaški. Prepovedan mu je bil dostop na peto galerijo, to se pravi tja, kjer ljudem režejo — ne rok ali nog, — temveč niti življenja, tiste majhne brleče lučke, ki pleše v srcu prav vsakega od nas. In ko ta ugasne, tedaj srce preneha biti, oči prenehajo gledati in tudi cigaretni dim ne zmore več zdražiti naših nosnic. Na kratko rečeno: bil je srečen.

Nekega dne ga je uradnik iz Centra — ves okrogel je bil in v samem usnju — z dolgočasnim obrazom poklical k sebi. Naš mož se je takoj javil, rahlo nemiren je bil. Znameniti Center je bil neke vrste okrogla-sta veranda, v kakršnih prirejajo javne koncerte, vendar od vseh strani zaprta kot laterna. Pravcata steklena kletka. Gardni častnik, ki je nadomestoval odsotnega ravnatelja Don Joséja, je bil vedno navzoč.

Večinoma je dremal. Brez njega se v jetnišnici ni nič zgodilo. Celo odpiranje rešetk na galerijah ni prešlo brez njega. Na svoji poti iz galerije na sprehod smo morali iti mimo Centra in stražarja nikoli ni manjkalo.

Naš jetnik — pleskar iz galerije zapor-nikov je težkih korakov prestopil prag, obstoječ iz dveh stopnic, ter vstopil. Sem so zjutraj klicali tudi tiste, ki so jih potem izpustili.

Pleskar je udaril s petama skupaj. Častnik mu je z dolgočasnim uradniškim izrazom sporočil za mirnega državljana nepri-jetno novico, da je že pred enim letom bil obsojen na smrt. Listina pa se je nekje zataknila. Na dnu kakega predala nedvom-no. — Zdaj so jo našli. Tukaj je. Da, v resnici: ta žalosten kos papirja je tukaj. Odvetnik se je motil. Sploh so se vsi motili. Kaj hočete? Uradne pomote se pripete povsod. Vsak uradnik iz registracije ali od pošte vam bo to potrdil. Ali je kaj čud-nega, če se ob tej milijonski armadi jet-nikov kak višji narednik zmoti pri spre-jemnih listinah?

Častnik vsega tega ni povedal. Je pa vse to samoobsebi razumljivo. Ubogi obsojenec je pričel zdaj drugo življenje. Treba se je bilo posloviti od prijateljev, zapustiti svojo

Tam, kjer šumijo jagnjedi ...

Že davno je odzvonilo Zdravo Marijo. Po vasi je po težkem dnevnem delu vse utihnilo in le tu pa tam se je oglasil zategli laječ psa. Zdaj pa zdaj se je oglasil skovir z glasom, ki je turobno odmeval med vrhovi vitkih jagnjedi. Na spodnjem koncu vasi je Mura srdito valila valove, kakor bi hotela planiti iz struge, ki jo je začrtala roka Vsemogočnega. Motni valovi so se zaganjali v veliko mlinsko kolo, ki se je škripaje vrtilo.

Na bregu se je kakor plaho jagnje stis-kala med težko obloženim sadnim drev-jem hišica mlinarja Matevža.

Vrata v mlin so se škripaje odprla. Na pragu se je prikazala krepka, od let neko-liko upognjena Matevževa postava. Mlinar Matevž, daleč okrog poznan in spoštovan mož, — je že dolgo let gospodaril in mlel v mlinu. Pomagala mu je žena Mica.

Edino veselje na stara leta jima je bil sin Tone, krepak in pošten fant. Več otrok jima Bog ni dal. Zato sta sina edinca tem bolj ljubila.

Mlinar je iztrkal čedro, jo ponovno na-basal, si jo prižgal ter zadovoljno puhnil dim. Ozrl se je po nebu in presojal vreme.

V mlinu je zazvonilo, znamenje, da je izginilo zadnje žito med požrešnimi mlinski-mi kamni. Počasi je stopil stari mlinar nazaj v mlin. Ponovno je nasul pšenice ter nekaj časa zadovoljno gledal, kako izginja lepa rumena pšenica v žrelu mlinskega kamna in poslušal enakomerno drdranje. Ni opazil žene, ki je prišla pogledat v mlin.

»No, oča, kaj še nisi zaspan?« ga je vprašala, kakor da bi se ga bala motiti. Ni se zganil. »Kaj ti je, da si tako zamiš-ljen?«, ga je vprašala. Šele zdaj se je po-časi ozrl in kakor bi preslišal vprašanje, jo je vprašal:

»Mica, kaj še ne spiš?«

»Ne morem spati, pa sem prišla pogle-dat, ko sem slišala, da še melješ!«

»Moram! Sinoči me je naprosil stari Kol-manko, da bi mu zmlel. Zdi se mi, da bo kmalu obhajal gostijo. Vsaj tako mi je namigaval. Navsezadnje ima prav. Dosti se je mučil in garal. Naj pa mladi nadaljujejo. Tudi zadovoljna sta lahko on in njegov sin France. Bolj pridne ne bi zlahka dobil kakor je Križanova Marička; pa tudi precej dote bo dobila.«

»Privoščim mu, saj je mož na mestu kakor tudi France«, je dejala Mlinarica.

Nekaj časa sta molčala, da se je slišalo samo ropotanje mlinskih koles in kamnov.

»Veš kaj, Mica«, je pretrgal molk mli-nar.

»Že večkrat sem si mislil, da bi ne bilo napak, če bi si tudi naš Tone čimprej poi-skal družico. Jaz kakor tudi ti sva potreb-na počitka. Mislim, da sva že dovolj de-lala in da sva si zaslužila mirno življenje na stara leta.«

»Sem že nekaj slišala. Ljudje brusijo je-zike, da gleda menda za Ferjanovo Tinco. Res da ne bo veliko dote, ampak je pošteno

slamnjačo in leči na drugo, ki je bila v ne-ki drugi celici na peti galeriji, pri nas po-potnikih, od katerih smo prvi čakali An-gleže, a oni drugi smrt.

Za ubogega bradatega delavca Angleži niso prišli v poštev. Njegova ostrizena glava ne bo več videla »boine«, pleskarske čepice. Nova, blazna povest se je pričela — slabša od vseh drugih. Prijatelji so mu venomer prigovarjali: »Saj ni nič. Navadil se boš. Čakanje pri nas je dolgotrajno... Včasih tudi pol leta... In povrh obstoja še vedno možnost... Morda te pomiloste.«

Prošnja za pomilostitev je bila seveda odbita, saj je že eno leto bilo preteklo, — o tem nikdo ni dvomil. Ni dolgo čakal. Od torka dalje je bil na galeriji umirajočih. Že v četrtek pred zoro, ob tisti zadnji uri noči, ki jo Španci imenujejo Madrugada, se je luč prikazala pred njegovo celico. Ključ je zaškripal v ključavnici. Na gale-riji so se zabliskali bajoneti. Prišel je čas. Odsekan glas je klical imena. Zadnji žarek upanja je ugasnil. Njegovo ime je bilo med njimi. Treba je bilo pohiteti. V nočeh od ponedeljka zvečer do petka zvečer so obso-jenci spali oblečeni. Nikdo namreč ne bi v takih trenutkih dopuščal staroznan obred jutranjega oblačenja. Ste kdaj videli na smrt obsojenega, ki bi ga prebudili v pi-žami? V vzorni jetnišnici se kaj podobnega ni nikoli zgodilo. Tistega jutra je bilo izje-moma šest slučajev izvršitve smrtnih ob-sodb. To je bilo največje število. In samo eden, edin človek je tega jutra plakal in ječal. Slišali smo njegovo tožbo. Prosil je kot otrok. Njegov glas se je izgubil v temi. Bil je to edini slučaj. Kmalu sem zvedel, da je bil to človek, katerega je bila smrt za tako dolgo časa spregledala in zanema-rila in katerega je zato zdaj s tem večjo naglico poiskala.

Bog dal in vzel

(Nadaljevanje s 3. strani.)

»Prav k Jernejevem sem šel, v hišo, v sobo. Potrkal sem, da povprašam, kaj je.«

»Haha, ha! Moški glas je ponavljal: »Naprej, naprej«. Videl sem Jernejev duh. A, ne duha, ampak samega Jerneja.«

Grobar se je oddahnil. V zvoniku je od-bila sedem.

»Zbogom«, se je poslovil. »Veš, je re- kel, »Jernej še danes živi. Bog daj, da bi tudi ti, Ivan, tvoja žena in otroček. Zbo-gom!«

Ivan je tri dni sanjal o Jernejevi zgod-bi. Kar čudno se mu je zdelo, da se mu iste sanje ponavljajo. In še o otroku. Sment!

Ivan pa ni bil babjeveren.

Čez tri tedne je prišla Mojca z otrokom domov. Slabo se je počutila in tudi otrok je bil slaboten. Mrzlica ga je teden dni stresala.

V četrtek zvečer je otrok že kar pešal. Mojca je trepetala nad mrtvaško belim te-lescem. Sklonila se je nad otročičkom in molila: »Revček, saj ne smeš umreti.«

Ivan je bil potr. Po glavi mu je še vedno rojila Jernejeva zgodba. »Pogrebci! Ah, saj ne bo umrl!«

Teta je prinesla svakinji in otroku ka-miličnega čaja.

»Bojim se, da otrok ne bo vzdržal«, je tiho dejala.

Ura je odbila polnoči. Otrok je lovil sapo. Čez uro je teta hitela v dolino.

»Ne sme umreti nekrščena«, je dejala.

Pot je bila ledena. Privila je otroka k sebi in dihala vanj. Vsa zasopla je pri-tekla pred župnišče in klicala gospoda: »Odpri-te! Krst! Otroki! Umrl bo!«

Župnik se je čudil. »Saj bi ga v sili lah-ko sami krstili!«

»Naj gre iz tebe nečisti duh«, je molil gospod nad otrokom.

Teta se ni mogla zbrati. Komaj, da je od-govarjala. »Ali se odpoveš hudiču?«

»Odpovem!«

Otrok je bil že mrtev.

Mojca in Ivan sta nestrpnost čakala teta z otrokom. Ivan je bil molčeč. Vedno mu je rojila po glavi Jernejeva zgodba.

Ob sedmih so otroka položili v krsto. Kmalu za tem je stopil v hišo Jernej.

Ivan je osupnil in skoro se ni zavedel, ko mu je sivolasi Jernej stisnil roko in de-jal: »Ivan, ne boš žalosten. Časi so taki, da naj ti ne bo žal smrti! Glej, stari žive, a mladi umirajo. Meni so že pripravili grob, a se še vedno klatim po tem revnem svetu. Pogrebci so čakali, a mene ni bilo.«

Tudi Ivana in Mojce ni bilo ob grobu, ko so položili v zemljo to, kar je ljubezen dala in vzela.

Zmago Zaleški

Drugo jutro navsezgodaj je zabrnal av-tomobil proti mlinu. Stari mlinar Matevž je ravno nasul žita, ko ga je vzdramil osor-ni glas madžarskega žandarja: »Hol van a fia?«

Mlinar se je prestrašil, da niti ni mogel takoj odgovoriti. Šele, ko ga je žandar po-novno nahrulil, je zajecjal: »Ne razumem!«

»Mit?***, se je osorno zadril Madžar.

Toda ni poslušal odgovora, kajti druga dva sta že pehala proti avtomobilu Toneta, vklenjenega kakor razbojnika, ki se je div-je otepal. Surovi žandarji so ga končno le spravili v avtomobil.

»Moj Bog! Tone je nedolžen! Gospodje! Tone je nedolžen! Pustite ga!«, je stokala nesrečna mati.

Surovi žandar jo je pahnil od sebe in skočil v avtomobil.

»Zbogom oče! Zbogom mati! Pa pozdra-vite Tinco!«, je še zaklical Tone in avto-mobil je zabrnal z njim neznan kam...

Tudi ostale fante, ki so si upali zapeti slovensko pesem, je doletela ista usoda. Še tisto jutro so jih pobrali ter jih odvlekli.

*

Preteklo je leto. Tone je po strašnem tr-pljenju v taborišču postal žrtev tujega na-silja.

Njegove kosti počivajo daleč, daleč v tu-jini. Na zapuščeni gomili se bohotno šo-piri osat. Nobena roka je še ni okrasila, noben človek ni pomolil na njej za dušo nesrečnega mladeniča.

Da — niti bornega lesenega križa mu ni-so privoščili...

Tam na Slovenskem, kjer vali Mura svo-je motne valove, tam kjer šumijo jagnjedi, pa sleherni dan Mlinarjev oče, mati in Fer-janova Tinca prosijo Boga za Tonetovo vrnitev...

* »Buta Vendi«, madžarska psovka za Slo-vence, pomeni zabiti (neumni) Slovenci.

** »Hol van a fia?«, pomeni: »Kje je sin?«

*** »Mit?« pomeni »Kaj?«

„Odslej bo večna noč“

Zgodovinski izbruh Vezuva

Ognjenik Etna na Siciliji je zopet začel bruhati. Lava se vali preko pobočij, požira ljudem domove in goni brezdomce v svet. Ob tem besnenju naravnih sil se spomnimo zgodovine, na stare rimske čase, ko je divjal manjši brat Etna — Vezuv pri Neaplju ter pokopal celo mesto.

Meseca avgusta leta 79. po Kristusu, ko je vladal rimski cesar Tit, so rahli potresni sunki dan na dan vznemirjali prebivalce pokrajine Kampanije. Današnje središče Kampanije, milijonsko mesto Napulj, je bilo takrat skromno pristanišče. Pomembnejše je bilo cvetoče mesto Pompeji pod južnim vznožjem Vezuva. Potresovi so bili v Kampaniji vajeni, saj so se tla zibala vsako leto! To pot pa so bili sunki močnejši, zato je ljudi vendar malo zaskrbelo. Ker ni sledilo nič hudega, je strah zopet pošel. Ali iz Vezuva so se valili oblaki dima. Vedno bolj so se zgostili, postajali so vedno temnejši. Dne 24. avgusta je zagrnelo v podtalnih globinah in skoro ob istem času so spreleteli zemljo siloviti krči.

Plinij, poveljnik cesarske mornarice, ki je bila zasidrana v luki pri rtiču Misenum (Napuljski zaliv), se je živo zanimal za dogodke v naravi. Bil je znamenit naravoslovec, njegovo obsežno delo »Historia naturalis« je slovelo širom cesarstva. Nameraval je od blizu opazovati delovanje ognjenika, da bi mogel vse natančno opisati. Dal je opremiti ladjo ter odplul v prostrani Napuljski zaliv v smeri proti Vezuvu.

Njegov 18-letni nečak Plinij Mlajši se je takrat mudil v Misenu. Ponoči ga je potres zbudil. Vse okrog njega je plesalo, zdelo se mu je, kakor da se je znašel na ladji sredi razburkanega morja. Pohitel je k materi, ki je spala v drugem delu hiše — srečal jo je na pragu. Nagon jima je pravil, da bo na prostem varnejše, zato sta se vsedla pred hišo. Gledala sta razburkano morje, katerega je razsvetljeval bruhaajoči Vezuv. Ko se je po malem zdanilo, si je dal mladi mož po sužtju prinesiti delo rimskega zgodovinarja Tita Livija. Začel je čitati, da bi si kratil čas. Ni pa trajalo dolgo in že je prihitel prijatelj Plinija, mož z velikim znanjem. Nekaj tednov prej se je bil vrnil iz državne službe v Španiji. Začel ju je grajati, da tako brezskrbno sedita sredi tolike nevarnosti. Zemlja se je še vedno tresla, zdaj rahleje zdaj močnejše. Na poslopjih so se pričele pojavljati razpoke. Tudi ognjenik je vse grozovitejše bruhal. Tedaj sta spoznala, da ni varno ostati.

Mladi Plinij je dal zapreči ter se je z materjo in prijateljem vred odprljal iz mesta. Na cesti se je že gnetlo polno ljudi. Vsi so bili le za silo oblečeni. Nosili so s seboj najrazličnejšo prtljago, kakor so jo bili v naglici pač zmetali skupaj. Matere so begale z otročički v naročju, večji otroci so stopicali za njimi, jokaje in kričaje, vmes so ropotali vozovi. Tovorne živali so plašno odskakovale, tuleč ali rezgetajoč. Psi so čudno zavijali. Vse je vpilo in vzdihovalo. Med odraslimi jih je bilo mnogo, ki so na glas jadikovali. Polagoma je gneča ponehala, ker so se ljudje razkropili po raznih poteh in kolovozih. Zemlja se je še vedno zibala, in ko so se naši begunci za hip ustavili, je mladi Plinij začuden opazil, kako se voz pomika dalje. Podstavil je kamen, a voz je še plesal. Še bolj je Plinij ostrmel, ko je nekaj korakov naprej videl obrežje v širokem pasu — suho. Morje se je bilo umaknilo in polno poginulih morskih živali je ležalo po pesku in prođu. Toda dolgo ni smel gledati. Od Vezuva se je bližal ogromen hudourni oblak. Iz njega so švigali bliski. Grmelo je. Zdaj pa zdaj so se dvigale začreče bakle visoko v nebo. Že je tudi začelo pršiti. Ognjeniški pepel se je vsipal na zemljo. Padal je počasi, rahlo, drobno kakor suh sneg.

Po malem se je iz črnega oblaka izmotal drug oblak. Bil je iz vodne pare. Valil se je po tleh kakor veletok, ki si išče nove struge. Vedno bolj se je bližal. Obenem se je podil po cesti nov val beguncev. »Umaknimo se v stran«, je dejal mladi Plinij, »da nas na cesti ne pohodijo, ko nas zajame tema!« To so storili. Nekoliko trenutkov kasneje jih je megleni zastor dohitel in zagrnil. Otemnel je svet okoli beguncev. To ni bilo kakor ponoči, kadar oblaki zakrivajo nebo. Bilo je kakor v podzemski ječi, kamor ne zasije od zunaj niti najmedlejši svet. S ceste so slišali trušče množice, videli pa niso nikogar. Ženske so vreščale, otroci jokali, moški kričali in kleli. Otroci so prestrašeni vpili za starši, matere so jadikovale pogrešale otroke. Marsikdo je obupaval, želel si je skorajšnje smrti. Tako so obupanci zmedo le še povečali.

»Bogov ni več«, so trdili mnogi.
»Zapustili so nas, saj so sami brez moči«, so pritrjevali drugi.
»Prišel je konec sveta, odslej bo večna noč«, so zagotavljali tretji. Vmes so se z

vseh strani pletle novice o nepopisnih ne-zgodah in strahotah. Dosti krajev je zbrisanih. Vse so zbegani ljudje do pičice verjeli in tako sami sebi večali grozo.

Dolgo je trajalo, preden so se razkadili gosti oblaki dima, pare in pepela. Polagoma se je začelo drugič daniti. Prikazalo se je sonce, toda sijalo je trudoma, brez moči, kakor ob mrku. Svet, katerega je obsevalo to mrtvaško sonce, je bil drugačen, izpačen, potvorjen. Najbolj čudno je bilo, da so vsi predmeti, hiše kakor ceste, polja kakor gadi, vrtovi kakor trgi, bili na visoko pokriti s sivkastim snegom. Odkod le sneg? To ni bil nikakršen sneg, bil je pepel iz žrela Vezuva.

Pozneje je Plinij Mlajši izvedel, da se je njegov stric, ko je s krova ladje prihitel na kopno reševati ljudi, zadušil v plinih in pepelnem dežju. Delil je usodo s premnogimi drugimi.

Strašni izbruh Vezuva, ki je spremljal kampanjski potres leta 79., je zasul tri mesta: Pompeje, Herculaneum in Stabije. Koliko ljudi je izgubilo življenje, se ni dalo nikoli dognati. Mesta so ostala 1700 let pokopana pod zemljo. V 18. stoletju so po naključju razkrili v globini nekaj ostankov, iz katerih so mogli sklepati, da so na-

Pozno, a ne prepozno

Ančica je pozno shodila. Šele s štirinajstimi meseci se je varno spustila na noge. Pot okoli mize in postelje od vrat do stola je bila polna njenih zavetij, ko jo je očka v svoji navdušenosti, da je Ančica toliko napredovala, lovil. »Ti, ti!« je zažugala Ančica in dvignila prstek, ko utrujena ni mogla več uhajati »štirinožnemu medotu« v kosmatem železničarskem sukniču.

»Nosek in gibčnost je podedovala po meni«, se je zadovoljni očka pošalil z mamicom, ki je vsa srečna pri kuhanju sodoživljala očetovo veselje z otrokom. Sirota v zadnjih letih mnogo trpela in čudež je bil, da se je otrok rodil. Že s porodom so z Ančico prišle skrbi. Otroček je bil šibak. Mamicom je kmalu po porodu kuhala vročino in otroček je bil tako kmalu odvisen le od umetne hrane.

Poiskal sem mlado kravo s teličkom. Tako mleko da je najboljšo za dojenčke, so mi svetovali.

Otrok je lepo napredoval. Zdravnik, ki je Ančico mesečno pregledoval, je bil zadovoljen.

»Nežna je, nežna, a zdrava«, je smehljaje pomiril mamicom, ko ga je zaskrbljeno povpraševala za nasvete. »Zelenjavo, zelenjavo«, je naročil. »Oglasite se pri gospe Hardnarjevi, da vam da za punčko okrepčil-vitaminov!«

Ob priliki smo nesli otroka k znaniki zdravnici. »Veš, kar bolj ji zaupam«, mi je rekla mamicom, ko smo odhajali od nje.

Zaupanje je prineslo nove skrbi.

Zdravnica je zmajala z glavo, dvignila Ančici noge in ugotavljala: »Rahitična ni! Vendar bi bilo dobro, da bi menjala okolje. Ne je rada, kaj ne? Pozna že vse vaše muhe itd.«, je hitela, istočasno vse pripomnila prijatelju zdravniku: »Myathonia!«

Nenadoma sem preslišal. Kaj bi vznemirjal mamicom s povpraševanjem.

Myathonia mi je rojila dan in noč po glavi. Saj sem se vendar učil latinščine in grščine! Šment, moram vedeti!

Nekaj dni pozneje sem srečal znanca zdravnika. Rekel sem mu, naj mi pove po domače, saj ve, da se nikoli nisem zanimal za medicino.

»Psihična, duševna stvar. Dobro bi bilo spremeniti okolje!« je mirno razlagal.

Nemirno sem se vrnil domov. Tri medicinske knjige sem prelistal od začetka do konca.

»Ne bodi smešen«, se je mamicom skoro hudovala nad mojo zdravniško izvedenostjo.

»Moja mama so rodili enajst otrok, pa si niso dali toliko skrbi, kot ti z našo muccko«, je zamrmrala ženka, ko je prijela otroka in mu v zadnjem trenutku odmaknila ročico od lonca z vrelim mlekom na mizi.

»Raje malo popazi, da se ne bo poparila, saj vidiš, da hoče že vse preobrniti!«

Od takrat sva Ančico pozorneje opazovala. Prvih čevljkov se je kmalu navadila, bili pa so ji tudi kmalu pretesni. Naročila sva copatke, lepe, baržunastordeče.

»Da ne bo racala«, je rekla mamicom.

Ančica je bila v copatkah zelo gibčna. Tako hitra je že bila, da ji je štirinožni medo komaj uhajal okoli mize. V hiši je bilo mnogo veselja in smeha.

»Ti sreča naša, naš muccek«, je hitela mamicom, ko se je mala zatekala k njej

šli zasute Pompeje. Toda šele Francozi za Napoleonove dobe so začeli po načrtu izkopavati. Od tedaj je prišlo veliko na dan, tako da danes precej natančno vemo, kako so živeli stari Rimljani. Tudi precejšen del mesta Herculaneja so razkrili. Vse izkopa-ne ostanke, v kolikor so jih sploh lahko spravili drugam, danes lahko vidiš v napuljskem muzeju. Ponosni so Neapeljčani na te svoje zaklade, pa gre vendar samo za žalostne priče minljivosti človeške slave.

V Pompejih so do danes izkopali izpod debele plasti pepela in lapilov (vulkanskih kamečnkov) ostanke približno dva tisoč ponesrečencev. Koliko ljudi pa je izginilo brez sledu! Nekateri so zajeli tokovi pepelnega blata, jih pogoltnili in zadušili. Te blatne potoke si razlagamo takole: Ob potresnih sunkih se je mestoma razklala zemlja in skozi razpoke je privrela vroča voda na dan. Pomešala se je s pepelom v brozgo. Marsikateri begunec, ki v gosti temi ni opazil nevarnosti, je zabredel v blatno kopel in se ni več vrnil. Sčasoma se je pepel okoli trupla strdil v trdo gmoto, truplo je razpadlo in nazadnje je ostalo le nekaj kosti vkljenjenih v votlini. Take votline so po odkritju napolnili z mavcem, in ko so pepelni oklep previdno odstranili, se je prikazal odtis v natančni podobi, ki jo je imel nesrečni Rimljan pred stoletji v trenutku, ko mu je Vezuv ugasnil luč življenja. Ni ga človeka, ki bi mogel pri obisku v napuljskem muzeju brezbrizno mimo teh posnetkov mrličev iz mavca.

Nahod in prehlad - naša sovražnika

Letošnje mrzlo vreme, še bolj pa odjuga zadnjih dni je marsikomu oskrbela poleg mrzlih nog še nahod in kašelj. Pa saj ni čudno. Usnje je drago, podplati tanki, da je kaj, pa ti mraz kar mimogrede zleze v telo. V starih časih, ko se je še dobil »ta zeleni«, ti skoro ni bilo treba drugega, kot stopiti v gostilnico in stisniti nekaj kozarčkov pelinkovca. Prijeten občutek toplote te je razživel, da so zardela premražena ušesa in si pozabil na mraz in burjo. Danes je drugače. Zelenega ni več ali pa je tako drag, da si ga navaden zemljan ne more privoščiti pri vsakem prehladu. Treba bo pač poseči po domačih sredstvih, ki so tudi zelena, le ne tako huda.

Občutek hladnosti preženemo z vročim čajem angelike, bazilike, kolmeža, kadulje in grenkuljice. Od vsake rastline vzamemo po 10 gr in dobro zmešamo. Za eno skodelico vode rabimo eno polno žlico te mešanice. Čaj dobro osladimo z medom ali sladkorjem in mu po možnosti dodamo par kapljic žganja.

Tudi nahod je zoprna bolezen, saj človek nima nikoli dovolj robcev pri sebi. Vendar ni dobro, da ga prehitro ustavimo. Domača zdravila, ki jih uporabljamo proti nahodu, so zelo uspešna in ozdravijo obenem tudi glavobol. Najhitreje preženemo nahod, če zvečer, predno gremo spat, spijemo vroč čaj, ki pospešuje potenje. Taki čaji so:

Kamilice (flores Chamomillae) 20 gr.
Cvetje bezga (flores Sambuci) 30 gr
Glavinec (herba Cyanus) 50 gr

ali:

Lipovo cvetje (flores Tiliae) 20 gr
Kamilice (flores Chamomillae) 30 gr
Bezgovno cvetje (flores Sambuci) 50 gr

ali:

Lučnikovo cvetje (flores Verbasci) 30 gr
Lipovo cvetje (flores Tiliae) 30 gr
Leskove mačice (ament. Coryl. avell)

40 gr.

ali:

Lipovo cvetje (flores Tiliae) 30 gr
Lapuh (folia Farfarae) 20 gr
Trpotec (folia Plantagin.) 20 gr
Mačeha (herba Violae tricol.) 30 gr
Vijolica (herba Violae odoratae) 30 gr

Od vseh teh mešanice vzamemo po 1 polno žlico za skodelico vode. Zvečer spijemo 1 do 3 skodelice prav toplega čaja. Ti čaji pa ne ozdravijo samo nahoda, ampak tudi prehlade, če jih pravočasno vzamemo. Povzročajo močno potenje, povišajo topilno telesa in olajšajo kašelj.

Pri hudem nahodu izpiramo nos z brusničnim, metlikinim in gladičnikovim čajem.

Namesto izpiranja so se pri nas precej udomačili razni rastlinski praški za nosljanje. Te sedaj bolj težko dobimo, vendar jih lahko sami sestavimo in naredimo brez večjih stroškov. Spodaj imenovane zelišča dobro presušimo in jih zmeljemo ali zdrobimo v možnarju. Rastline nato skrbno presejemo skozi fino sito, ostanek znova zdrobimo. Dobljeni prašek zapremo v pločevinasto škatlico, da se ne zdiši. Rastline, ki jih rabimo za nosljanje, naj bodo stare kvečjemu eno leto, ker starejše rastline nimajo več v toliki meri zdravilnih snovi.

Prvi prašek:

Korenine črnega teloha (rhizoma Heleborus niger) 5 gr
Cvetje šmarnic (flores Convalari) 15 gr
Korenina kopitnice (radix Arari europ.)

30 gr.

Korenina vijolice (rhizoma Iridis) 50 gr
Drugi prašek:

Listje betonike (folia Betonicae) 20 gr
Rutica (Ruta graveolens) 20 gr
Kopitnik (radix Asari europaeum) 20 gr
Korenina črnega teloha (radix Helebar,

niger) 20 gr

Tretji prašek:

Milnični prašek (sapon. medicat. pulv.)

5 gr

Vijolica (radix Iridis) 20 gr

Fizolova moka (pharina seminis Phaseoli) 75 gr

LOV ZA PAPIRČKI

Tudi v gospodinjstvu je kup stvari, ki si jih velja zapomniti, n. pr. kakšen izbo-ren recept, važna telefonska številka in naslov, rojstni dan družinskih članov itd. Vsaka gospodinja bi našla tisoč primerov. Ne moreš pa vedno vsega obdržati v glavi. V praksi pa marsikatera gospodinja beleži vse te zapiske kar na vse mogoče papirčke, papirne vrečice ali pisemske zavitke, ki se nato valjajo po predalih ali po žepih predpasnikov. Ko pa rabi kakšen naslov ali morda recept, tedaj se prične lov za pravim, ki gospodinjo večkrat oropa mnogo dragocenega časa.

Ali ni boljše, če si nabaviš beležnico, ki ne mora biti ne elegantna ne obsežna. Zadolžuje majhen zvezek. Vanj zapisuješ vse, kar je važno za tvoj dom. Odlagaš to beležnico vedno na določeno mesto, tako da le sežeš po njej, kadar hočeš vedeti to ali ono.

Z. Z.

Za naše gospodarje

Ko nam primanjkuje krme

Nikaka posebnost ni, da začnejo proti koncu zime kmečki gospodarji vedno bolj pogosto in s skrbjo opazovati, kako je vedno manj sena in celo vedno manj slame na skednju. Bolj hitro kakor sneg kopnijo zaloge krme, daleč pa so še dnevi, ki nam prinesejo novo zeleno krmo.

Že v navadnih letih, ko ni bilo suše in je bila košnja obilna, je bilo skoraj popolnoma redno, da je krme proti vigradi zmanjkovalo. Toliko bolj razumljivo je, da bo letos veliko pomanjkanje krme, ko je bila v preteklem poletju suša in pridelek sena na splošno zelo slab.

Vsakemu pomanjkanju krme se moremo izogniti, ali pa moremo pomanjkanje krme vsaj znatno omiliti, ako smo na to mislili že v jeseni in ne šele zadnje tedne zime, ko so skednji že skoraj prazni. Že v jeseni moramo natančno preračunati, koliko krme imamo in moramo nato po tem urediti krmljenje. Tega krmljenja pa se morajo tudi vsi, ki imajo pri živini opraviti, držati.

Zalogam krme v jeseni je treba tudi že takoj tedaj prilagoditi število živine.

MALOMARNOST V JESENI

Večinoma je pa tako, da jeseni ne vzamemo dovolj resno pregleda in preračunavanja krme. Na to mislimo šele tam po Novem letu enkrat ali pa okrog Svečnice. Takrat je sicer polovica zime že za nami, toda tudi več kakor polovica krme je že pokrmiljena.

Tako pa smo prisiljeni vsaj sedaj s krmo, ki je še na razpolago, tako varčno ravnati, da živali ne izgubijo preveč na teži in da ne obolijo, da se tako izognemo večjim gospodarskim izgubam. Take izgube so pa skoraj nezogibne, ako dobivajo živali tedne in tedne, mogoče celo mesece in mesece prepričilo krmo. Tudi so take izgube neizogibne, ako nam ravno malo preje, predno začnemo z zelenim krmljenjem, ali pa predno pridejo živali na pašo, popolnoma zmanjka suhe krme.

Okrog Svečnice bi moralo po starem kmečkem pravilu biti na razpolago vsaj še polovica krme. Ako vidimo, da nimamo več polovice krme, moramo postopati s preostalo krmo tako, da shajamo do zelene krme ali do paše. Ni za vse živali, ki jih imamo v hlevu, primerna in potrebna enaka krma. Na to moramo misliti zlasti tedaj, ko nam primanjkuje krme in krmimo živali po tem, kaj nam dajejo.

Delavna živina, ki malo ali pa tudi nič ne dela, prenaša še najlažje skromno in slabše krmljenje. Ravno tako tudi slabše krmljenje še najmanj škoduje kravam, ki dajejo malo mleka. Tudi malo starejša mlada živina, to je junci in telice, še neka-ko brez večje škode shajajo z malo slabšo krmo.

KAKO KRMIMO

Boljšo krmo naj dobijo krave, ki dajejo mnogo mleka, nadalje zelo breje živali,

dragocene plemenske živali in končno mlada živina pod enim letom starosti.

Pri takem krmljenju uporabimo krmo, ki jo imamo še na razpolago, najboljšo. Zlasti in predvsem pa dosežemo s tem, da one naše krave, ki so najboljše mlekarice, ne popustijo na mlečnosti. Ako namreč krave, ki so drugače dobre mlekarice, vsled pomanjkanja krme in vsled slabe krme izgubijo na mlečnosti, to pozneje tudi z zelo dobro krmo težko popravijo.

Krmo pa moremo prihraniti pri malo starejši mladi živini brez škode za živali. Te živali pridejo v vigradi na pašo in ako jih pravilno pripravimo na pašo, bodo te mlade živali pašo dobro izkoristile in bodo hitro pridobivale na teži.

Včasih pa se moramo kljub vsemu in kljub najbolj skromnemu krmljenju še odločiti, da odprodamo kako žival. V tem slučaju je boljše, da to storimo čimprej. To je gotovo bolj gospodarsko, kakor pa pri pomanjkanju krme imeti poln hlev živine, toda vsa ta živina nima celo zimo kaj žreti in komaj pri veliki izgubi teže, pri slabem zdravju in vsa onemogla doživi vigrad.

SENO

Najvažnejša zimska krma je seno in z njim moramo shajati do konca zime. Ako imamo premalo sena in moramo s senom varčevati, bomo krmili predvsem več slame in plev. Vedeti pa moramo, da so hranilne vrednosti te krme zelo male. Naloga te krme je predvsem v tem, da napolni želodec. Seno pa dajemo predvsem dobrim molznim kravam in mladi živini, ki še raste.

PLEVE

Pleve imajo nekaj več hranilnih snovi kakor slama. Dobro pa je, ako pleve pred krmljenjem poparimo v koritu ali drugi pripravi posodi, da se zmehčajo in jih nato šele krmimo. S tem postanejo pleve okusnejše in lažje prebavljive. Ako krmimo suhe ječmenove pleve, povzročajo te večkrat razne glivične bolezni. Da to preprečimo, moramo zato predvsem ječmenove pleve pred krmljenjem popariti ali pa vsaj namočiti.

Ako imamo premalo krme, predvsem premalo sena, nam ne preostane nič drugega, kakor da krmimo slamo in pleve, da si tako živali napolnijo vsaj želodec in dobijo občutek nasičenosti. Ta nasičenost povzroča, da se živali ugodno počutijo, da so mirne, da pravilno in dobro prežvekujejo in da krmo zato tudi dobro izkoristijo.

Ako imamo sena in tudi slame dosti, nastiljamo navadno s slamo. Pri pomanjkanju krme moramo varčevati tudi s slamo in ne moremo toliko nastiljati s slamo. Nastiljamo z listjem, praproto, smrečjem ali tudi z žaganjem, pri tem pa moramo toliko bolj paziti na čistost in snago v hlevu.

Pri pomanjkanju krme moramo seveda skrbno paziti na to, da se vsa krma tudi dobro izrabljuje in da jo živali ne razmečejo po fleh. Kjer bi bila ta nevarnost, pokladamo krmo pri vsakem krmljenju v več obrokah po malo. Namesto, da dajemo krmo pri vsakem krmljenju vso kar naenkrat v jasli, jo dajemo v treh obrokih, s presledkom kake pol ure.

S krmo varčujemo tudi, ako krmimo dnevno samo dvakrat in ne trikrat. Pri dvakratnem krmljenju na dan ne morejo živali požreti take količine krme kakor pri trikratnem krmljenju. Ako krmimo samo dvakrat dnevno, imajo živali tudi več miru in morejo krmo tako tudi bolje izrabiti. Tudi krave, ki dajejo veliko mleka, moremo krmiti samo dvakrat na dan, molzemo pa jih lahko trikrat.

Ako vsled pomanjkanja krme začnemo varčevati s senom in zato krmimo manj sena, pa več slame, se more seveda zgoditi, da dajejo krave manj mleka. Pa tudi od delovne živine ne moremo zahtevati tako težkega in vztrajnega dela kakor pri zadostni ali obilni krmi.

Pa še nekaj more povzročiti tako nezadostno krmljenje: razne bolezni. Ker dobivajo živali manj izdatno krmo in ker v taki nezadostni krmi ne dobijo živali nekaterih neobhodno potrebnih hranilnih snovi, postanejo živali manj odporne proti nekaterim boleznim.

Vsled pomanjkljivega krmljenja obstoja predvsem nevarnost, da dobijo živali v krmi premalo apna. Tega morajo nato živali jemati iz lastnega telesa in ni čudno, ako ga začne v telesu primanjkovati. Pojavijo se bolezni, ki jih imenujemo mehkokostnost in kostolomnost.

Za tvorbo življenjskih in prebavnih sokov, za gradbo kosti, za rast mlade živali v telesu breje živali in za tvorbo mleka potrebuje živali rudninske snovi. Te rudninske ali mineralne snovi so za žival življenjsko važne, brez njih žival dolgo časa brez velike škode za svoje zdravje ne more shajati. Med rudninskimi snovmi je posebno važno apno.

Ako te rudninske snovi v krmi deloma ali pa popolnoma manjkajo, nastanejo motnje v telesnem presnavljanju. Zmanjša se sposobnost za delo, živali prenehajo rasti, ne pridobivajo več na teži in izgledajo slabo. Kmalu opazimo, da živali ližejo zid, grizejo jasli in požirajo cunje. Istočasno se pojavijo bolezni kosti. Pri mladih živalih kosti ne postanejo zadosti trde, niso zadosti jake in more nastati bolezen, ki jo imenujemo mehkokostnost.

Pri starejših živalih pa izgubijo kosti svojo jakost in pri najmanjšem zunanem povodu se morejo kosti zlomiti. To bolezen imenujemo kostolomnost. V nekaterih krajih se skoraj vsako leto proti koncu zime ali v začetku vigradi pojavijo te bolezni. Vsem tem boleznim je vzrok v nepravilnem krmljenju, zlasti pa še v pomanjkljivi krmi, v kateri je premalo apna. Tako pomanjkljivo in nezadostno krmljenje je n. pr. takrat, ako dobivajo živali skoraj samo slamo in zelo malo sena.

Da rudninskih snovi, zlasti pa še apna, ne zmanjka v živalskem telesu, dodajamo te snovi krmi. Zato dajemo živalim pri pomanjkljivem krmljenju dnevno na žival

eno veliko žlico zdrobljene krede ali kladnega apna. Razen tega dajemo še malo živalske soli.

Zelo važno pa je tudi, da pridejo proti koncu zime živali vsak dan, pa četudi samo za prav kratek čas na prosto. To je važno še posebno takrat, ako je zunaj sončno vreme, ker sončna svetloba zelo ugodno vpliva na živalsko telo. Sončni žarki vplivajo na to, da se tvorijo v živalskem telesu življenjsko važne snovi-vitamiini, ki spet vplivajo ugodno na presnavljanje rudninskih snovi v živalskem telesu.

Ako ni svetlobe v hlevu, ako smo vsled velikega in dolgotrajnega mraza letošnje zime zadelali vsa okna, ako so hlevi zatohli, smrdljivi in vlažni, ako se gnojica slabo odteka, so vse to razlogi, da slabi odpornost živali proti raznim boleznim. Za take živali je še posebno važno, da pridejo vsak dan iz hleva na sveži zrak, kjer se vsaj malo razgibajo. S tem se izognemo boleznim ali pa vsaj oviramo njih škodljivi razvoj.

SKRB ZA SNAŽNOST

Pri čisti in pomanjkljivi krmi je še prav posebej potrebno, da čimbolj skrbno negujemo živali in da lepo z njimi ravnamo. Ako z živalmi ne postopamo lepo in ne skrbimo primerno za njih nego, porabijo take živali več hranilnih snovi. Zato moramo živali redno in dobro snažiti, saj je snaga pol zdravja. Pozimi skrbimo še posebej za nego parkljev in za zračenje hlevov. Živali naj imajo med dnevom čim več miru. Vse to pripomore k temu, da se živali dobro počutijo, da so bolj zdrave, da krmo boljše izrabijo in da zato potrebujejo manj krme.

Iz vsega opisanega razvidimo, da moremo na razmeroma lahek način in brez velikih ali pa celo tudi brez vsakih stroškov izboljšati in popraviti neugodne posledice, ki so nastale pri živalih vsled pomanjkljivega krmljenja v zadnjih mesecih letošnje dolgotrajne zime.

ZELENA KRMA

Malokdaj je kmet tako težko čakal vigradi kakor je bo letos. Po slabi košnji in pri pomanjkanju krme bodo vsi živinorejci komaj čakali, da jim priraste vsaj malo zelene krme, vsaj malo paše.

Najprej bo mogoče zeleno krmo kositi in najprej bo paša na onih travnikih, ki imajo dosti sonca in katere smo dobro gnojili. Ako je vreme ugodno, moremo gnojiti travnikom še zgodaj v vigradi z gnojnico ali pa s takimi umetnimi gnojili, ki hitro učinkujejo. Tako pripomoremo, da imamo v vigradi čimprej zeleno krmo. Istočasno pa smo z gnojenjem dosegli tudi, da količina krme pri poznejši košnji zaradi zgodnje vigradne košnje ne bo znatno slabša, ali pa se sploh ne bo poznalo, da smo že v vigradi enkrat kosili.

Navadno zgodaj v vigradi nimamo mnogo zelene krme. Zato moramo tudi to krmo krmiti varčno. Mnogokrat moremo s prvo vigradno zeleno krmo samo spolniti nezadostno zimsko krmljenje. Zato bomo mešali suho krmo z zeleno krmo vse do takrat, ko bo zadosti zelene krme, ko bo zadosti paše in ko bodo končno pregnane skrbi, kako bomo v tej hudi letošnji zimi prekrmlili svojo živino.

»Sem že mislila, da se vama je kaj nakrenilo, ko vaju tako dolgo ni.«

Klevž ni nič odgovoril.

Jernej, ki je spregal, pa je mirno rekel:

»Kaj se nama more zgoditi na ravni poti. Človek se koj zamudi.«

Glava ga je pa malo bolela.

Klevž je spil samo nekaj mleka za večerjo, Jerneju pa še to ni šlo.

Spat so šli prej kakor ponavadi.

*

Sveti Martin je zaprl pašo. Tudi Klevžev pastir je šel k pastirski maši in daroval kovača, ki mu ga je dal Klevž nalašč za to priliko.

Tako je Grapa spet čakala na sneg, ki je goram že prebelil grebene. Storzich se je udobno naslonil nazaj in se pripravljaj na zimske burje, Kriška gora se je zleknila in bila podobna velikanu, ki se je vlegel na trebuh. Stol je mirno ždel s svojim okroglim vrhom v sosedstvu Begunjščice, ki je varovala Zelenico.

V zraku ni bilo več pravega življenja, čeprav so prve snežinke padle šele na svete Lucije dan. Klevž je pripravil Mohorjev koledar.

Kakor so dnevi od Lucije do Božiča, takšni so meseci v letu. Dobro je kaj zapisati.

Na svetega Tomaža dan je prišel v Grapo Jekličev Tonej, ki je po mlinih kamne klepal. Prav pri pravi ni bil, vendar so ga bili ljudje veseli. Znal je šalo tako povedati, da si se mu smejal, če si bil še tako kisle volje.

»Pa čez praznik pri nas ostani«, je menil Klevž.

»Če ti bo prav? Kaj bo pa Neža rekla?«

Tonej se še dobro vsedel ni, ko je burja prignala prve snežinke. Na večer je že kosmatilo, kakor da bi se berači tepli.

»Poglej, hudika, da si nam sneg prinesel«, draži Klevž Jekliča.

»Ko drugega ne morem«, se smeje Tonej. Sveti večer je bil kar toplejši, kot lansko leto. Tonej je vedel veliko povedati. Jerneju je bil na moč všeč. Ko so pokadili in pokropili ter odmolili rožne vence, je Tonej pričel peti.

»Ne znam več starih«, se otepa Klevž.

»Jo bom pa sam urezal«, je ves resen Jeklič.

Perjatu moj
le pojd z menoj
greva v Betlehem nocoj.

Tam v štalici
na slamici
en mali Bogč spi.

Ni srajčice,
ni rjuhice,
ni nobene odejice.

Osu in vov,
je Jezuščka grov,
ki je od mraza drgetov.

Sta pihala,
sta dihala,
sta s sapo grela ga.

Hripov je Tonejev glas, toda Jerneju je všeč. Kar sedel bi in ga poslušal.

»Ej, fant pri nas smo jo na sveti večer vedno peli. Moj rajni oče so vse molitve znali, pa ne take, ki v burkah stoje. Bog stare molitve raje poslušaj, meni verjemi.«

»Mislite«, se smeje Jernej.

»Prmej, če ti rečem«, je Klevž skoraj hud.

»Spat gremo«, proti enajsti odloči Klevž. Jernej je bil napravljen za polnočnico.

Jeklič je koj prijel za besedo:

Pejmo spat,
Bog je zlat
pejmo gledat, kaj zarja dela.

Angelčke napaja,
jih v sveti raj posaja.

Eden nas bo vižov,
eden nas pižov,
eden nas bo varval ljubo celo noč.

»Kakole smo molili, preden smo legli. Le zapomni si.«
»Že prav, oče. Dobro spite.«

Sin metvega

NOVELA Spisal K. MAUSER

8.

»Stroške bi jaz plačal«, na videz malomarno ponudi Klevž.

»Vi? Saj mojega očeta še poznali niste«, se čudi Jernej.

»Poznal ali ne, tebi na ljubo bi to napravil. Saj si revež.«

Klevž spet gleda v grob.

»Ko bi hoteli«, se utrga iz Jerneja. »Počasi bi vam vse odplačal.«

»Ne govori tako«, je Klevž užaljen. »Morda ga že danes lahko naročiva in se zmeniva.«

»Lahko, saj ni daleč do kamnoseka. Če ne mislite železnega?« se boji Jernej, da je preveč rekel.

»Kamnitega bova napravila«, zamahne Klevž z roko.

»Železa se prime rja in ni lep.«

Potlej odmolita vsak nekaj očenašev in se prekrizata.

»Vsaj vem, kje ti oče leži«, bruhne iz Klevža, ko stopi z Jernejem spet skoz železna vrata. Nato zavijeta h kamnoseku. Klevž je naročil spomenik, da se Jernej ni mogel načuditi.

Ko sta vse uredila, sta šla spet na tramvaj, čeprav je Jernej menil, da bi šla peš.

»Bom že kako prenesel«, je bil Klevž kratek. Na šmartinski cesti sta naročila liter belega, vendar Klevž ni dosti pil. Jernej se je prav mučil z njim. Za dva kozarca ga je pustil še revežu, ki je sedel pri četrtinki za vrati.

Nazaj grede sta morala pognati, ker sta se bala, da ju bo že v Naklem zajela tema. Nerodno je brez luči. Posebno še, ker pram ni kaj navajen na avtomobile.

Neža je bila kar vesela, ko je zaslišala ropot koleslja na dvorišču.

Izpod domače lipe

METLOVA

Spet se vam oglašamo iz našega kraja. Vsi že težko pričakujemo ljube vigredi. Dne 9. marca je zaspala v Gospodu Beclava Vida. Dne 11. t. m. smo jo položili k večnemu počitku ob veliki odeležbi župljanov. Zapuščena moža in malega sinčka. Dopolnila je komaj 21 let. Težka je bila ločitev, a zato bo tem lažja združitve v nebesih. Pokojna je bila zgled pridne kmečke žene-matere.

Bog ji bodi obilen plačnik in dober sodnik! Naj počiva v miru; preostalim sorodnikom pa naše iskreno sožalje!

DOB

Več vasi imamo z imenom Dob. Toda naš Dob je edinstven. Pravijo, da je pri nas »konec sveta« in »v pasjem brlogu«, proti čemur moramo kot rodoljubi z navedbo stvarnih razlogov ugovarjati. Naš kraj bi lahko bil prelep izletniški kraj. Le olepševalno društvo še ustanovimo, pa vas bomo lahko povabili na obisk, da se prepričate, da nismo na zadnjem koncu sveta.

Vas je razdeljena na dve fari, ki se imenujeta Zgornji in Spodnji Dob. Ena polovica ima podružnico sv. Boštjana, druga pa romarsko cerkev sv. Lucije. Imamo 34 hišnih števil, vaščani pa se delijo na intelektualce in vaške modrijane, na mogočne in manj mogočne, na posvetne in pobožne, zastopani so v vseh političnih strankah, v »Bauernbundu« in »Kmečki zvezi«. Zamislite si sedaj politično kampanjo, volilno borbo. Plakati vseh barv in parole vseh vrst, »Ho-ruck«, gor z njim in dol z njim!

Zabavamo se na igrah in plesih, saj imamo požarno brambo, in »Heimkehrerje«, vodovodno zadrugo, ples, petje, »ohceti« in pogrebi, prilik dovolj za to. Beremo »Koroško Kroniko« in »Slov. vestnik«, »Nedeljo« in »Kirchenblatt«, »Volkszeitung« in »Volkswille« in strokovno literaturo.

Kar poglejte enkrat kakšno breme pošte vlačijo naš pismonoša v Dob.

Povezani smo s svetom bolj kot kak drug večji kraj. Iz cesarskega Dunaja in bele Ljubljane nas pozdravljajo in iz bogate Amerike in revnega Berlina se za nas zanimajo.

Pa recite, da pri nas nismo razgibani. Delamo, molimo, pijemo, pojemo, igramo, kvartamo, plečemo in kegljamo, z eno besedo tako živimo v Dobu.

GORENČE

Sedaj, ko nas vse zanima koroško vprašanje, ne bo napačno, če se spomnimo časov, ko je šlo tudi za Koroško in kakšna so bila takrat mnenja in delo glede koroškega vprašanja in kako se je Slovincem godilo pozneje, ko je bilo koroško vprašanje že rešeno. — V fari Gorenče je bila do leta 1938 v cerkvi samo slovenska pridiga, evangelij pa je bil v slovenščini in nemščini. Nemška pridiga je bila samo na praznik sv. Štefana, velikonočni in binkoštni ponedeljek in na cerkveno žegnanje pri podružnici sv. Radigunde. Verouk v šoli je

bil slovenski. Nemški verouk je bil samo za nekaj nemških otrok. Takoj po glasovanju za Nemčijo je moralo pod pritiskom nacizma biti vse nemško in celo na dom so po šolarjih pošiljali napise z vsebino: »Kärntner, sprich deutsch!« Tak pritisk je bil skozi vso vojno. Lep primer ponemčevanja je tale: Letos se je tu nekje priženil Nemec. Pri hiši so bili preje naročeni na »Kroniko«, ko pa je prišel k hiši mladi, so jo odpovedali. Tako nam taki nemški »privandanci« škodujejo in ni verjeti, da bodo kdaj drugačni. Po drugi strani pa nam vsiljujejo nemško časopisje in tako skušajo ponemčevati. Omenimo naj še to, da zavedni Slovenci v občini Ruda nimajo svojega zastopnika, ker ni hotel podpisati kot Slovinci listine o nedeljivosti Koroške.

ST. PAVEL V LABUDSKI DOLINI

V času, približno v letih, ko je živel sv. Hema, je stala na hribu, kjer kraljuje sedaj St. Pavel, graščina, ki je bila last labudskih grofov. Grof Engilbert je sklenil v svojem gradu naseliti menihe benediktinskega reda. Za tiste čase je pomenil samostan blagoslov za narod. V samostanih so bile šole, tam so se zbirali obrtniki, nastala je trgovina in ljudje so zaslužili. Opat je bil velik gospod, ki je razpolagal z vojaki in je bil dovolj močan, da je varoval ljudi pred napadi sovražnikov.

Grof Engilbert si je menihe izprosil v virtenberškem samostanu Hirschau. Prvi opat Vezilo je pripeljal nekaj menihov, ki so vrh gore sezidali cerkvo in kraju dali ime St. Pavel. V teku časa so razni plemeniški samostanu podarili obširna posestva na Koroškem, Mariboru in Furlaniji. Menihi so v St. Pavlu delovali v duhu svojega ustanovitelja sv. Benedikta: Ora et labora! Moli in delaj! Takrat je bilo ljudstvo v okolici slovensko. To dokazuje dejstvo, da je tu okrog še danes mnogo Slovincem in polno starih slovenskih imen.

Cesar Jožef je bil velik nasprotnik samostanov. Začel jih je razpuščati in izgnati redovnike, premoženje pa je zaplenil kot državno imovino ali pa prodal. Samostani so sčasoma postali bogati in če je prišla vojna sila, so vladarji iskali posojila v samostanih. Ko je Napoleon prišel v Celovec, so morale uršulinke v Celovcu plačati 40.000 goldinarjev vojnega davka.

Samostan v grebinijskem kloštru je cesar Jožef prodal za 238.411 goldinarjev, minoritskega v Beljaku za 23.414 goldinarjev, cistercijskega v Vetrinju za 389.460 goldinarjev, benediktinskega v Osojah za 246.831 goldinarjev, benediktinskega v Podkloštru za 155.917 goldinarjev, benediktinskega v St. Juriju za 254.618 goldinarjev in dominikanskega v St. Andražu za 98.465 goldinarjev. Pisatelj Sebastijan Brunner, po katerem so povzete te številke, ne pove, za koliko je cesar Jožef prodal samostan v St. Pavlu.

Ko je bil razpuščen leta 1807. samostan sv. Blaža na Bavarskem, so šli menihi iskat nov dom in ga našli v Avstriji. Cesar Franc II. je menihom ponudil poslopje sta-

rega samostana Spital am Pymn na Štajerskem. Menihi so se morali obvezati, da bodo prevzeli pouk na celovski šoli. Pot v Celovec je bila seveda predolga in cesar je menihom prepustil zapuščeno zidovje v St. Pavlu. Sempavelski menihi so dajali profesorje za bogoslovje do leta 1887., ko je škof Kahn poklical v Celovec jezuite. Ko je škof Kahn prišel v Celovec, je bila njegova prva misel, da je treba škofiji dati dijaško semenišče. Takoj v začetku je bilo mišljeno tako, da bi se semenišče uredilo v St. Pavlu in da bi škofija pošiljala tja profesorje-duhovnike. Načrt se je spremenil v toliko, da je Marijanišče ostalo v Celovcu, gimnazija v St. Pavlu. Za samostan so prišli težki časi. Ker ni bilo zadosti menihov-profesorjev, so morali nastavljeni profesorje, ki niso bili duhovniki. To je stalo mnogo denarja, ki ga menihi iz šolnine niso zmogli. Menihi so imeli v stari

knjižnici dragocenost: Gutenbergovo pismo in sicer enega prvih izvodov, ki jih je Gutenberg tiskal. Za to dragocenost se je zanimal nek ameriški muzej in ponudil za njo milijon šilingov. Cerkev in država sta prodajo dovolili in z izkupičkom so menihi plačali dolgove ter nakupili gozdove.

Zadnji opat je bil pater Rihard Strelly, rodom Tržačan. Ker je imel dobre zveze, so nacisti pustili samostan pri miru. To pa samo toliko časa, dokler je opat živel. Ko je opat meseca septembra leta 1940. umrl, so nacisti izgnali menihe, si prisvojili poslopje ter odnesli dragocene starine iz muzeja in knjižnice. Ko so se menihi leta 1945. spet vrnili, so našli prazne stene. Odprli so gimnazijo z vsemi osmimi razredi. Samostan je s tem prevzel prevažno nalogo: da vzdržuje katoliško gimnazijo. Naši slovenski dijaki bodo sedaj hodili v St. Pavel.

Pisma ob koncu tedna

Dragi Gorazd!

Izgleda, da je nekoliko atomske energije prešlo že tudi v poštno upravo, saj sem prejela Vaše pismo v izredno kratkem času. Na poti je bilo le tri tedne. Bila sem ga zelo vesela in se Vam zanj prisrčno zahvaljujem. Pri nas je zdaj prav lepo. Po košeninah se že pojavljajo prvi pomladni cvetovi in v hladnih jutrih me prebudijo razposajeni ptički s svojimi neutrudljivimi kljunčki. Kamor se ozreš, povsod pomladno brstje. Človeku je kar lažje, ko vidi toliko volje do življenja.

Kako pa kaj politika? Poznam sicer Vaše mnenje o ženskah in politiki, ali bolj rečeno o metli in kuhalnici, pa me politika vseeno zanima. Smo pač v stoletju »žene«. Vi tega seveda ne boste hoteli priznati, ker ste pripadnik reakcije a Vam vseeno povem. Zelo vesela bi bila, če bi se odpovedali svojemu mišljenju in bi postali nekopliki bolj napredni. Gotovo zasledujete dnevne dogodke in niste mogli prezreti novice, ki jo je objavilo časopisje o reakcionarnih letalih, oziroma o letalih na reakcijski pogon. Če se reakcija ne obnese niti v zraku, se bo tem manj na zemlji, kjer prebiva nad dve milijardi ljudi, kar pomeni nad štiri milijarde mišljenj, vsak človek ima pač dvojno prepričanje — po starem pravilu, da moreš imeti od vsake stvari po dveje. A to le mimogrede. Namen mojega današnjega pisanja je predvsem, da Vam pošljem žarek pomladanskega sonca v Vaš pusti Celovec.

Rešite mi tole uganko:

Naclov Nacl je šel Naclovega Nacla prosit, da bi šel Naclov Nacl Naclovega Nacla nosit, ker je Naclov Nacl z Naclovim Naclom umrl. Kaj mislite, koliko je bilo Naclov? Morda boste rekli dvanaest, ali pa še več, pa se motite. Izgledalo je, da jih je res cela rajda in da jih je še veliko ostalo v kljub smrti zgoraj naštetih, pa ni tako hudo; človek ima pač več prepričanv v zlago. A to le mimogrede, da ne bom pogrevala prestane juhe.

Kot sem slišala v radiu, ste imeli na Koroškem zelo živahno nedeljo. Se razu-

me, saj ste postali politikanti svetovnega formata. Baje ste imeli zelo živahno zborovanje v Železni Kapli. Ko sem o njem pripovedovala svojemu znanцу, mi je rekel, da se mu zdi politično življenje na Koroškem ravno tako smiselno, kot bi se midva pogajala o tem, koliko posojila naj prejme Grčija od Združenih držav. Vsekakor dobra primera, kaj? Pred seboj imate še eno važno nalogo, ki jo boste morali ta teden dovršiti. Saj veste, da boste volili novega deželnega glavarja. Če ga boste izvolili zopet »enoglasno«, kot so o zadnjih volitvah poročali Vaši časopisi, se gotovo ne bo dolgo obdržal. En glas pač ne more izražati mnenja in volje večine, kar se pa tudi pri Vas žal večkrat zgodi. A to prepuščam Vaši volji. Mi smo s svojim življenjem zadovoljni, da bi imeli le nekoliko manj kart, pa več živil, pa bi šlo. Sicer je pa v današnjih časih tudi papir visoko cenjen in razen tega lahko ob koncu meseca zavijete v ostanek živilske nakaznice še pol kilograma masti, ki jo pa dobite le na črni borzi. Tu Vas pa lahko ujame policija, zato, stoj!

Bodite lepo pozdravljeni in se kmalu zopet oglasite.

Vaša Slavka

Vsem naročnikom „Mladega Korotana“

Naročnikom „Mladega Korotana“ in šolskim upraviteljem sporočamo, da je naklada „Mladega Korotana“ razprodana. Prihodnja priloga „Mladega Korotana“ bo izšla v drugi aprilski številki „Koroške kronke“. Zato prosimo vse, ki bi hoteli imeti „Mladega Korotana“, da takoj po Veliki noči sporočijo, koliko ga hočejo imeti, da bomo mogli vsem ustreči. Vse, ki sedaj „Mladega Korotana“ niso dobili, prosimo, da oprostijo. Na razpolago je še božična številka. Ima 32 strani s pestro vsebino in stane 50 grošev.

»Da ne boš greha delal, kavelj. Živ si videti.«

Še Klevž se je zasmeljal.

Ko je Jernej na Vrskah pogledal Grapo, je bila v hiši že tema.

Zaukal bi, pa noče na sveti večer. Pa bi rad zavoljo Mince, da bi vedela, da prihaja.

Noč v snegu je bila tiha kakor v kožuh odeta. To noč Jernej ni mislil na žalost.

*

Na svetega Štefana dan sta se udarila z Žaleharjev. Kodranov je povabil fante k Peharčku. Prišli so skoraj vsi, tudi Žaleharjev Fronc, ki se je ob Jerneja kot spodtaknil. Jernej je molčal, ker mu je Kodranov namignil, naj se ne spušča v prepir.

Ko so pričeli peti, je bilo videti, da se ga je Žaleharjev nabral.

»Prav ni, da pritepenec poje z nami«, je siknil sredi pesmi.

V Jerneju je zavrelo.

»Ti mi nisi še nič dal.«

»Ti tudi ne mislim, mulec«, je rinil Fronc pokonci. Kodranov ga je porinil nazaj.

»Kregali se ne bomo. Jerneja smo sprejeli v našo družbo in nimaš pravice zabavljati čezenj.«

»Seveda, ko vsi z njim vlečete«, je zrastle Žaleharjev.

»Saj s teboj ne moremo«, ga je usekal Klemenčev.

»Ti pa molči, ki si kajzarjev. Mene ne boš učil.«

»Si preneumen, da bi te sploh učili«, ga zbode zdaj še Matijevec.

»Čigav pa si, hudič? Tako pameten sem še zmerom kot Klevžev mušec.«

Zdaj se Jernej ni mogel več zdržati.

»Še enkrat reci.«

»S teboj se še ne menim ne, pritepenec.«

Jernejeva pest ga je vrgla proti morajni. Fantje so vstali.

»Tepli se ne bomo. Fronc je pijan in ne ve, kaj govori.«

Kodranov se je koj postavil.

»Kdo je pijan, kraka Kodranova?«

Zdaj je bilo tudi Kodranovemu preveč.

»Grega, odpri vrata.«

Boltarjev jih je odprl na stežaj.

Kodranov je zgrabil Fronca za vrat in ga odnesel ven na sneg.

»Ohladi se, potlej pa spat.«

Fantje v gostilni so se smejali na ves glas.

Vendar so se pod noč razšli nekam slabe volje.

Jernej se pa le ni mogel zdržati, da bi domov grede v Vrskah ne zavriskal.

Minca mu je spet rekla, da Fronca ne. Raje za dečko kot pa k Žaleharju za gospodinjo.

Presneti deklíč!

*

Po vasi se je kmalu zvedelo, da sta si Klevžev Jernej in Žaleharjev Fronc v sovraštvu. Žaleharjev ni prišel več v družbo in tudi kadar ga je zaneslo k Peharčku, je gledal, da fantov ni bilo notri.

Jernej je koj čutil, da se je tudi Bregar ohladil. Nič več ni bil tak kot od početka. Kratek v govoru, včasih skoraj zbadljiv.

Počasi Jerneja ni bilo več v vas. Ob nedeljah po nauku je raje zavil koj za Jeršinom na bližnjico, samo da se je ognil Bregarjeve hiše. Minci samu je bilo tako bolj všeč. Oče so postali špičasti. Kar čakala je, kdaj bodo prišli z odkrito besedo na dan. Oni dan so dolgo govorili s starim Žaleharjem. Nekaj sta morala imeti zavoljo Jerneja, ko je mati zvečer, ko je bila Minca v kuhinji, rekla:

»Siliti je ni treba. Še nič ne veš kako bo v Grabnu. Klevž lahko še vse na Jerneja prepíše. Punci Fronc ni všeč. Nobenega ne moreš v ljubezen siliti.«

Potlej so oče nekaj godrnjali o izgubljenih letih. Prav natančno jih ni mogla slišati. Hudo ji je bilo pa tako nazarensko, da bi najraje na glas zajokala. Pa si ni upala zavoljo očeta, če bi slučajno na tiho stopili v kuhinjo. Koj bi začeli spet gosti.

Jerneju so ostale samo še noči, da se je mogel v Minco kaj pomeniti. Sicer je na redke čase prišel tudi v hišo, toda ne za dolgo. Toliko, da po vasi ni bilo preveč

govorjenja in da je dražil Žaleharjevega. Bregarica je bila še dokaj prijazna, Bregar je bil pa kratek. Vpraševal sploh ni, samo odgovarjal je, če ga je Jernej kaj vprašal. Minci in Jerneju, obema je bilo nerodno. Minci še najbolj, ko je videla kako se oče držijo.

Jernej je komaj čakal na pomlad. Sonce je sicer v Grapi porivalo sneg pod cesto, toda Jernej je vedel, da ne bo prave pomladi, dokler ne prične deževje. Šele potlej, ko bo snežnica s curkom tekla v turško jamo, bo ozelenel breg. Kakor brž bodo kurjice pod Grmadom, bo Grapa zadihala v pomlad.

Začelo se je prvo oranje. Oral je Jernej sam. Vodil mu je pastir. Klevža je zima na moč vzela. Posivel je in upognilo ga je, da se je sam ustrašil. Pričel ga je mučiti tudi revmatizem.

»Ko bi me ne bilo sram, bi šel ob nedeljah k maši ob palici«, je nekajkrat potožil. »Noči me jemljejo, noči.« Še Nežko je jemalo ob njem.

»Tak si, kot da si le na pol živ. Še nobena zima te ni tako zdelala.«

»Kar zdrav nisem«, se je izgovarjal Klevž. V vojski sem se pokončal. Do smrti se bom tepel z boleznijo. Oba sva gnila.«

Jernej je komaj zdeloval delo.

»Bi še enega hlapca vzeli, Jernej?«, je pripravljen Klevž.

»Raje dekli nekaj primaknite. Pridna je. Kadar nas bo basalo, pa najamemo. Pastir je tudi že zrasel in kar precej odrine.«

Tako je v Grapi ostalo po starem. Jernej ni hotel novih ljudi. Grapa se mu je zdela kraljestvo, v katero nima nihče več dostopa.

Na Gregorjevo je Jernej na Pernači oral praho za krompir. Koj zraven Žaleharjevega.

Tudi Žalehar je oral. Jernej se še zmenil ni zanj, čeprav ga je imelo, da bi jih staremu napel. Ko sta na ozarah obračala, je Žalehar hrknil.

»Ti, Klevžev, nemara si previsoko nameril. V naši vasi hlapec še ni dobil gruntarske. Toliko, da veš.« In je z otko zamahnil nad konjem.

Mesec ve,
a vi še ne,

da lahko kupite lepo slovensko knjigo

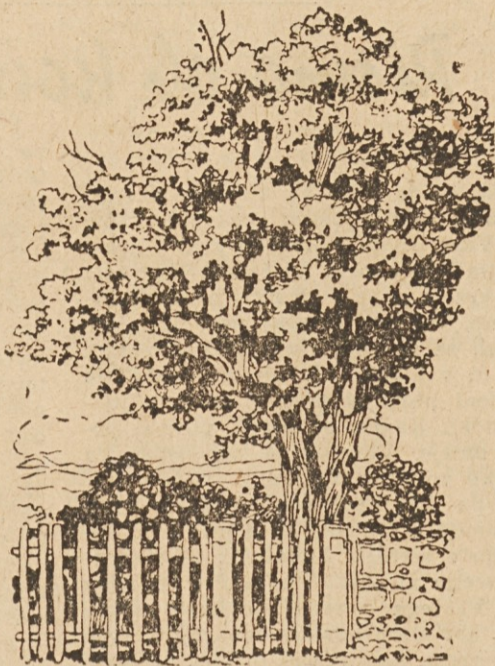
.....
.....

Ne odlašajte
z naročilom!

Kličite
številko

36-51/38

.....
.....

KRIŽ NA GORI

delo slov. klasika Ivana Cankarja

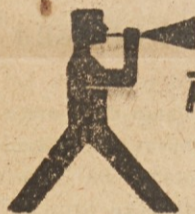
in

izredno lepe večbarvne
velikonočne razgledni-
ce s sloveskimi orna-
menti

pri

Upravi "Koroške kronike", Celovec, Funderstraße 1

Radio

Celovec

Sobota, 22. marca:

7.10: literarno predavanje — Poves.
20.15: poročila.

Nedelja, 23. marca:

7.15: jutranja glasba.
18.15: polurna oddaja. — Materinski dan.
20.15: Naša pesem.

Ponedeljek, 24. marca:

7.10: oddaja za gospodarje. „Pomladna
dela na vrtu“.
20.15: poročila.

Torek, 25. marca:

7.10: zgodovinska ura. „Slovenska zem-
lja pred prihodom Slovencev“.
20.15: poročila.

Sreda, 26. marca:

7.10: aktualni komentarji.
20.15: poročila.

Četrtek, 27. marca:

7.10: iz svetovnega tiska.
19.30: polurna oddaja za otrok.
20.15: poročila.

Petek, 28. marca:

20.15: poročila.

Morebitne spremembe bomo objavili pra-
vočasno v radiu.

Rešitev križanke

»Sojenice«

Vodoravno: 2 s, s, 4 d. d., 6 hrana,
8 Azijec, 13 hren, 14 sva, 15 kozolec, 16
usta, 17 Ada, 20 Job, 21 sir, 22 školjka,
24 alt, 26 sinko, 27 ke, 28 Noe, 29 on, 31
Meško, 32 in, 33 pa, 34 av, 35 modras, 38
Bilčovs, 41 os, 42 g. v, 44 Babilon, 46 ne,
47 ohrov, 49 r. k., 51 r. r, 52 hlače, 53
Dobrač, 54 urar, 55 čitanka, 56 gos, 59 sr-
na, 61 Tobija, 62 magij, 63 grudi, 64 teta,
66 sobota, 68 dm, 70 vranica, 71 klet, 73
panter, 75 jasli, 77 um, 79 slama, 80 j. j,
82 ura, 85 Tolstoj, 89 naprej, 91 risalo, 93
kašča, 95 pa, 96 Kersnik, 98 beda, 100 del-
nica, 101 gosli, 104 pivnik, 106 vek, 107
dekle, 109 kazalec, 110 sod, 111 Majda, 112
Aškerc, 114 kolo, 115 Drava, 116 koš, 117
ako, 118 vaš, 119 burja, 120 Tacen, 123

olje, 124 Azija, 125 d. n. 126 ba, 127 ve-
lelnik, 128 Leon, 130 Otoj Župančič, 132
gasilec, 135 nekje, 137 jastreb, 139 Egon,
140 sadje, 143 Marko, 145 kip, 146 Minka,
148 pašnik, 150 tona, 152 morje, 154 slik-
kar, 155 Tisa. 156 »Jagode«, »Pod lipo«,
»Gospod Mirodolski«, 163 srne, 164 voj-
na, 165 krsta, 166 žerjav, 167 ej, 168 Zala,
169 baklja, 170 trnek, 172 ta, 173 Peca,
174 eh, 175 ti.

Na vpično: 1 breskev, 2 Sava, 3 slad-
kor, 4 da, 5 celina, 6 hruška, 7 Anton Mar-
tin Slomšek, 9 zob, 10 iz, 11 Josip Stritar,
Lešniki, 12 cerkev, 14 salo, 15 kolovrat,
18 a, a, 19 maščoba, 20 jako, 23 jedilnica,
25 tisoč, 26 snov, 30 naočarka, 36 obha-
jilo, 37 Sneguljčica, 39 Ind, 40 Leon, 42
graja, 43 pečar, 44 briga, 45 lak, 48 hrast,
50 kradljivka, 54 uboj, 57 odeja, 58 sit,
59 sto, 60 rep, 62 m, v, 63 gama, 65 tat,
67 brada, 69 mi, 72 Lukec, 74 Noe, 76
senca, 78 Magdalena, 81 Jakec, 83 rek, 84
ar, 86 on, 87 lilija, 88 skedenj, 89 nazaj,
90 pelod, 92 Slovenija, 93 kljun, 94 špajka,
95 pika, 97 selo, 98 berač, 99 davi, 102
sablja, 103 Idrija, 105 vajeti, 106 vreteno,
107 dolžnost, 108 Kolpa, 109 Kazimira, 113
štoklja, 116 ka, 121 noga, 122 Inomost,
126 blisk, 129 ne, 130 ob, 131 Čakovec, 132
Gradec, 133 Sotla, 134 ep, 136 ep, 138
snov, 140 srpan, 141 dedek, 142 Elija, 144
krojač, 147 kg, 149 Špela, 150 Tinka, 151
opal, 153 Jože, 154 smrt, 157 os, 158 dr-
zen, 159 ena, 160 dob, 161 grah, 162 in,
165 kje, 171 rt.

REPLJE

V soboto smo zaključili pri nas šivalni
tečaj, ki ga je vodila gđ. Štefi Wautsche
in se ga je udeleževalo 12 deklet iz Re-
pelj, Vogrč in Blata. Razstava je pokazala,
da se tudi pod geslom »Iz starega napravi
novo!« da mnogo lepega narediti. Matere
so bile z uspehi svojih hčera zelo zado-
voljne.

VOGRČE

Dolgo in že nestrpno smo čakali, kdaj
bo tudi pri nas enkrat zasvetila električna
luč in nam olajšala delo, ko bo njena sila
gonila naše stroje.

Sedaj so le pričeli z elektrifikacijo naše
vasi. Instalaterji so že na delu in upamo,
da ne bo več treba uporabljati slabo brle-
čih petrolejk in goniti strojev z roko.

REBERCA

Kot marsikje je dobila tudi naša želez-
niška postaja zadnji čas poleg nemškega

tudi slovenski napis. Znamenje, da se bo
le začelo uveljavljati načelo dvojnega je-
zika po Koroškem. Žal, prvi slovenski na-
pis ni dolgo obstal — izginil je že čez par
ur, ko se je pojavil. Morda smemo upati,
da bo imel prihodnjic nov slovenski napis
več sreče.

Hranilno in posojilno društvo v Celovcu

Hranilno in posojilno društvo v Celovcu
sporoča vsem članom, da razpolaga že z
zadostnimi vlogami in se stari člani, ki ra-
bijo denar, lahko zglasijo zaradi posojila.
Društvo posojuje le onim, katerim sme za-
upati, ker nobena posojilnica ne more biti
dobrodelna ustanova. Zavod posojuje samo
tistim, ki jamčijo, da bodo vrnili, ne da
bi jih zavod moral tožiti. Posojila se da-
jejo posestnikom, ki hočejo iskati poroka
za vknjiženje. Kdor ima zanesljivega po-
roka, dobi takoj posojilo. Kdor nima po-
sestva ali zanesljivega poroka, mora imeti
druga jamstva.

Posojilnica v Celovcu bo imela odborovo
sejo v četrtek po Veliki noči, to je dne
10. aprila dopoldne ob deseti uri. Seje se
lahko udeležijo tudi stari člani, če tudi
niso odborniki.

Obsodbe vojaških sodišč

Obsojeni so bili:

Robert Kremser, zaradi nedovoljene
vstopa v zaporni pas na 20 S globe. Jo-
han Linzer, ker je šel brez dovoljenja v
zaporni pas ter se pozabil prijaviti, na 50
šilingov globe. Franciska Araus, Korošec
Franciška, August Araus, Wasjlik Alek-
sander, Vladimir Baron, Jaroslav Starsin-
sky, ker so prekorčili 10 km mejo kot
preseljenci, vsak na pet dni zapora.

Ing. Cejka Hardy, zaradi nedovoljene po-
sesti britanskega bencina na 500 S denar-
ne kazni. Odvzeli so mu tudi dovoljenje za
vožnjo do 31. maja t. l. Ernst Hans Popp-
maier, mladoletnik, je bil le strogo opom-
njen, ker je ukradel 6 zavojev bodeče
žice iz britanskega skladišča. Ing. Leopold
Poppmaier, zaradi nedovoljene posesti bo-
deče žice, ki jo je bil ukradel njegov sin,
na 100 S globe. Romanj Skornj, zaradi
prekoračenja 10 km-ske meje kot preselje-
nec in zaradi črne borze, na 200 S denarne
kazni. Friedrich Moshner, ker je uporabil

službeni voz za zasebno vožnjo, na 200 S
denarne kazni. Doroteja Weisenberger je
skušala brez dovoljenja govoriti s svojim
možem, ki je vojni ujetnik v Volšperku,
4 dni zapora. Barbara Melcher zaradi iste-
ga prestopka na 50 S denarne kazni. Adolf
Koss iz Nemčije zaradi nedovoljenega pre-
koračenja meje na mesec dni zapora. In-
geborg Boehme, ker ni imela potrdila o
stanovanju in ker se ni prijavila, na 20 S
globe. Hans Schröck in Otilija Kirschstein,
oba Nemca, zaradi nedovoljenega preko-
račenja 10 km-ske meje, na 20 S denarne
kazni.

MALI OGLASI

Bivši delovodja velike čevljarске tovarne
išče primerne zaposlitve. Gre tudi kot pri-
rezovalec ali pripravljalec (Herrichter) ali
prevzame kako drugo delo. Naslov v upra-
vi „Kor. kronike“.

279

Organist in cerkovnik, Slovenec, želi pre-
meniti dosedanje službeno mesto morda
kje v slovenskem delu Koroške. Ima tri-
letno glasbeno šolo in je dober pevovodja
ter ima veliko veselje do krašenja in
lepšanja cerkve. Ponudbe poslati upravi
„Kor. kronike“.

290

Slovenka, stara 30 let (s petletnim otro-
kom), ki dobro govori tudi nemško, išče
službo — najraje na Koroškem. Vajena je
tudi kmečkega dela. Ponudbe poslati na:
Ana Kranjec, Deuchendorf 50, p. Hafendorf
b. Kapfenberg, Stm.

291

Radioaparat kupim ali dam v zameno
blago za moško obleko. Ponudbe poslati
upravi „Kor. kronike“.

292

Otroški voziček kupim. Plačilo po dogo-
voru. Ponudbe poslati upravi „Kor. kronike“.

301

SLIKE

vseh vrst, povečave in pomanjšanja,
umetniške slike, nagrobne slike (po
kakašnikoli fotografiji)

VAM NAPRAVI

umetniški atelje

CARL HEDANEK

CELOVEC, Paulitschgasse 13,

tel. 20-90.

Zahtevajte cenike!

287